

SBF DOMAREHANDBOK 2024

Utgåva 2024-10-01

Översättning, bearbetning och tillagd text:

Claes Colmeus, oktober 2024

Förord

WAs Domarekommitté är nöjd och stolt över att kunna presentera den nionde upplagan av den officiella domarehandboken, uppdaterad fram till 1 mars 2024.

WA-reglerna är gjorda för i första hand Världsmästerskap, World Cup och Olympiska Spel. WA uppmanar sina medlemsförbund att skapa en egen, anpassad version av WA-regelverket. Även denna svenska upplaga av Domarehandboken innehåller sådana anpassningar, tydligt angivna.

Som en introduktion vill vi citera några ord av vår framlidne hedersordförande, Don Lovo – baserat på hans artikel i FITA Judges Newsletter nummer 41/1994:

Domare? Vad innebär det?

Mitt uppslagsverk och min ordlista på datorn innehåller minst ett dussin olika betydelser av ordet JUDGE (= domare, döma eller bedöma), till exempel bevisa, fastställa, verifiera, säkerställa, betänka mm. Men två som jag verkligen gillar är rättvisa och skiljeman. Jag tror att just dessa talar om hur en bra domare är funtad.

Ingenstans står det ”En domare skall helt enkelt citera och tillämpa reglerna”.

Låt oss se ett exempel på skillnaden mellan blind och förnuftig regeltillämpning.

Antag att en man i alkoholpåverkat tillstånd kör för fort i ett samhälle. Han stoppas av en polis som förser honom med handbojor och tar honom till stationen för provtagning och tillnyktring. Tio minuter senare stoppar samma polis en annan bil i samma hastighet på samma ställe. Han har ett medvetlöst svårt skadat barn i bilen som behöver komma snabbt under akutvård. Två män har brutit mot samma lag nästan samtidigt. Ska de bestraffas lika? Självklart inte anser alla. Men en del domare handlar precis så.

Slå inte bara upp boken och leta upp en regel som gör att du kan ta några straffpoäng från skytten. Leta efter en regel som ger dig möjlighet att bevara skyttens poäng i stället.

Men om skytten har begått ett regelbrott som ger honom en fördel gentemot andra tävlande, exempelvis i skjutavstånd, skjuttid, antal pilar, poäng etc. så måste du omedelbart och korrekt bestraffa honom, för att du ska skydda de övriga skyttarnas rättigheter, de som inte bröt mot regeln.

Jag vill också nämna ett fall där en speaker när finalronden skulle börja annonserade att fel skytt skulle skjuta först. Detta gjorde båda skyttarna osäkra, och båda sköt sin första pil samtidigt, båda väl inom skjuttiden. Flera domare ansåg att den skytt som sköt i fel ordning skulle förlora värdet av den pilen, och därmed också matchen. Det är varken mer eller mindre än regelmissbruk! Den enda orsaken till att vi skjuter en pil i taget är för att skapa mer spänning för mediafolket. Hade det inte varit för det, skulle vi definitivt skjuta samtidigt, som det var tidigare, för att spara tid. Avsikten med tidtagningsreglerna är att hindra att en skytt tar sig mer tid än vad som är tillåtet!

I det här fallet, drog någon av skyttarna fördel på ett osportsligt sätt? Tog någon av skyttarna otillåtet lång skjuttid? Ska en skytt bestraffas för ett misstag av tävlingsledningen??? Behöver jag besvara detta? Det hoppas jag verkligen inte....

Denna handbok är till för att hjälpa domare och tävlingsarrangörer att göra sitt arbete, och för att låta skyttarna njuta av sin sport. Den ersätter inte regelboken, och gör inga anspråk på att vara heltäckande. Vid minsta tveksamhet, läs i regelboken och de senaste regeltolkningarna.

Indranil Datta (Domarekommitténs ordförande)
Guillermina Garcia (Domarekommitténs vice ordförande)
Graham Potts
Robert Erica
Martino Miani

TACK!

Vi vill tacka alla våra domare som på olika sätt medverkat för att ge denna nya upplaga en hög standard, och hoppas att den kommer att vara till nytta i din gärning som domare. Den innehåller många nyheter som följer av nya regler och procedurer från de senaste åren, så det finns all anledning att studera den noga för att domarearbetet skall bli konsekvent och i enlighet med reglerna.

Innehåll

Förord.....	3
<i>TACK!</i>	4
<i>DOMARE OCH ETIK</i>	9
Att vara domare	9
Ha alltid ett öppet sinne lag.....	9
Domare arbetets filosofi	9
Domarens nationalitet eller Klubbtilhörighet.....	10
Att göra och inte göra som domare.....	10
Gör så här.....	10
Men inte så här.....	11
<i>UTNÄMNING AV WA-DOMARE OCH DOMAREROLLER</i>	11
Domarekommittén Bok 1 – App 4	11
Domarekommitténs ordförande	11
Skjutledare – DOS Bok 2 – 3.10.....	12
Tävlingsjury Bok 2 – 3.13.....	13
Klädsel.....	13
Tävlandes klassindelning Bok 2 – 4.2.....	14
Materielklasser.....	14
Tävlingsklasser Bok 2 - 4.4:.....	14
Tavelskytte utomhus Bok 2 – 4.5	15
Individuell tävling, eliminering och finalronder Bok 2 -4.5.1.2.....	16
Lagtävling/Mixlagtävling	16
Lagskytte Inomhus.....	17
<i>FÖRE TÄVLINGEN</i>	19
Introduktion.....	19
Tävlingsarrangören.....	19
Kommunikation	19
Distribution och Information	20
Media.....	20
Utrustningskontroll.....	22
Kontrollprocedurer.....	22
Recurvebåge.....	22
Compoundbåge	23
Bare bow.....	24
Traditional	24

Longbow.....	25
Pilar.....	26
Diverse utrustning.....	26
Klädsel vid SBF-tävlingar.....	26
Reklam.....	27
Reklam på skjutfältet:.....	27
Reklam på skytten:.....	27
Andra krav på banan	27
Tidgivning och ljudsignaler	27
Säkerhet	27
<i>Kontrollera skjutfältet och skjutplatsen.....</i>	<i>28</i>
Bankontroll, tavelsskytte utomhus	28
Buttar.....	28
Tidgivningsutrustning mm.....	29
Säkerhet på banan.....	29
Tapeter.....	29
Bankontroll, tavelsskytte inomhus	29
Taveluppsättning vid mästerskap inomhus.....	29
<i>Tävlingsprocedurer, Tavelsskytte .....</i>	<i>30</i>
<i>Kvalificeringsronden (ranking).....</i>	<i>30</i>
Taveluppsättning.....	30
Träningsskjutning	30
Skyttarnas utrustning.....	31
PÅ SKJUTLINJEN.....	31
Skyttarnas placering.....	31
Farligt uppdrag	31
Tremeterslinjen – icke skjutna pilar	32
Information till skyttar på skjutlinjen.....	33
Kikare/teleskop på stativ.....	33
Skytt som lämnar skjutlinjen.....	33
Elektronisk information	34
PROBLEM VID MÅLET	34
Studsande eller hängande pil.....	34
Genomskjutning.....	34
Materielfel.....	35
Medicinska problem.....	36
Flera skyttar med pilar att ta igen.....	36
Skjuttiden.....	36

Skjutning före eller efter signal	36
Skillnader mellan ljus- och ljudsignalen.....	37
Förvarningssignalen.....	37
Domarens plats vid markeringen	37
Pilvärdering – en domare	38
Pilbedömning	38
Pilar inom och utom skjuttiden	39
För många pilar	39
Flera regelbrott samtidigt.....	39
Skjutprotokoll och rättelser.....	39
Poängberäkning inomhus	40
Märka hål.....	40
Pilar kvar i tavlan	41
Problem vid målet.....	41
En fallen butt.....	41
Särskjutning i kvalificeringsronden	42
Osportsligt beteende.....	42
Introduktion till eliminerings- och finalronder.....	43
Elimineringsronder.....	43
Finalronder	43
Ingen extra tid för materiell eller medicinska problem ges vid matchskjutning.....	43
SM-rond utomhus, individuellt.....	43
SM-rond utomhus, lagtävling, kvalificering och ranking.....	44
SM-rond inomhus, lagtävling, kvalificering och ranking.....	44
Finalskjutning för lag, SM.....	44
Regelbrott under lagtävlingen.....	44
Mindre regelbrott.....	44
Större regelbrott.....	45
Särskjutning för lag – finalronder	45
Domare vid skjutlinjen.....	45
Bye	46
Uppgiven match	46
Lika poäng och särskjutning – individuellt.....	46
50 meter Compoundrond	47
Röda kortet	47
FÄLTSKYTTE	47
Bank kontroll - säkerhet.....	47
Bank kontroll - målen.....	48
Skjutning och markering.....	49

Domarens tilldelade område.....	49
Materielkontrollen.....	49
Skjuttiden.....	49
Avstånds mätning.....	50
Vad är tillåtet och inte tillåtet på den omärkta fältbanan?	50
Följande är inte tillåtet på den omärkta fältbanan	50
Följande anses tillåtet på den omärkta fältbanan	51
3D – EN KORT INTRODUKTION.....	54
Tävlingen.....	54
Banan	55
Målen	55
Skjutpålar	56
Säkerhet	56
Bågarna.....	56
Att vara juryledamot.....	57
Avsikten med juryn	59
Slutsats	60
Vem är para-skytt enligt reglerna?.....	63
Hur mycket plats på skjutlinjen behöver en para-skytt?	63
Får para-skyttar stanna kvar på linjen när skjutningen är klar?	64
Får en skytt om det är nödvändigt ha en assistent på skjutlinjen som lägger på pil?	64
Markering och pildragning.....	64
Dra strängen till stolen.....	64
Paraskyttar i lagtävling	64
Amputerade.....	64
Scopes.....	65
Stöd mot stolen?	65
Tidgivning under matchskytte.....	65
<i>(https://www.worldarchery.sport/about-us/sponsors).....</i>	<i>66</i>
<i>Youyi.....</i>	<i>66</i>
SKJUTLEDAREN.....	67
Perspektiv på skjutledaren.....	67
Förberedelser före tävlingen.....	67
Vid ankomsten till tävlingsplatsen.....	67
Under tävlingen.....	68

DOMARE OCH ETIK

Att vara domare

Att vara domare är ett privilegium. Hur uppdraget lyckas beror på vars och ens integritet, karaktär, kunskaper och tankeförmåga. Vi skall tjäna tävlingen, inte styra den. Det är vår skyldighet att vara absolut säkra på de regler vi tillämpar, men samtidigt inte vara överdrivet auktoritativa. Detta är ibland en svår balansgång.

Ha alltid ett öppet sinne

Var beredd att noga lyssna till förklaringar från berörda skyttar och funktionärer och gör en balanserad bedömning. Det är vårt ansvar att tillämpa procedurerna (som bland annat beskrivs i denna handbok) för att i hela bågskyttevärlden få en likartad bedömningsgrund, vilket bidrar till att skyttarna får förtroende för att tävlingen är rättvis och att vi alltid har samma tävlingsvillkor och skjutprocedurer.

Domarearbetets filosofi

Alla funktionärer vid en tävling har som främsta uppgift att säkerställa att tävlingen förlöper friktionsfritt så att de tävlande får möjlighet att prestera så bra som möjligt.

Grundfilosofin för våra domare finns i den olympiska eden för funktionärer, som framfördes för första gången vid den tjugonde Olympiaden i München:

“On behalf of all Judges and officials, I promise that I will officiate in these Olympic games with complete impartiality, respecting and abiding by the rules which govern them, in the true spirit of sportsmanship.”

”Å alla domares och funktionärers vägnar lovar jag att jag ska tjäna dessa Olympiska spel med total opartiskhet, respektera och följa spelens regler, i sann sportsmannaanda.

Tyvärr förekommer det att tävlande försöker bättra på sina prestationer och placeringar på alla tillgängliga sätt, också genom att utnyttja svagheter hos en domare. Även om vi definitivt inte gillar detta, är det oklokt att bortse från möjligheten.

Ibland är det nödvändigt att vara fast besluten för att säkerställa att allas prestationer baseras på en korrekt och rättvis tillämpning av de regler och procedurer som WA (och SBF) har fastställt.

För att klara detta måste domaren vara medveten om de möjligheter som en och annan tävlande kan utnyttja för att bättra på sina resultat. Vi måste vara förebilder när det gäller rättvisa och behärskning, och aldrig låta en tävlande provocera oss att tappa humöret eller ändra vårt synsätt.

Vi måste känna reglerna i grunden, inklusive de senaste ändringarna och tolkningarna. Det är nödvändigt att vi håller oss ajour, så att vi inte tillämpar gamla och avskaffade regler. Vi måste skydda allas rättigheter, och därför skall vi tillämpa regelverket klokt och konsekvent.

Till att börja med måste vi vara säkra på att vi har all tillgänglig och korrekt information. Det är inte en svaghet att konsultera andra domare före ett avgörande, tvärtom visar det på en önskan att fatta ett absolut korrekt beslut. Domarekommissionens möten före och under ett arrangemang är bra tillfällen för att klargöra eventuella osäkerheter.

Ibland går det inte att avgöra ett ärende så att alla inblandade blir nöjda. Om det inträffar måste vi vänta med beslutet tills vi ordnat ett möte med samtliga tävlingens domare för att diskutera saken, för att kunna ge de inblandade ett bestämt besked.

En domare skall vara kunnig och välinformerad, villig att diskutera regler och lära ut om det behövs, och vara artig men bestämd i sina beslut. Det är så vi kan visa att vi är professionella i vår tjänsteutövning.

Kom ihåg att en tävlande är precis det – en tävlande, som framför allt vill göra sitt bästa.

World Archerys etiska kod är grunden för hur domaren, som en del av World Archery-familjen, bekräftar sin lojalitet med det Olympiska idealet. World Archerys etiska kod grundar sig på IOC:s etiska kod och syftar till att bevara de höga etiska värden som leder World Archery, dess funktionärer och alla dess medlemmar. **(Bok 1, appendix 2)**

Domarens nationalitet eller Klubbtilhörighet

Även om vi betraktar en tjänstgörande domare som helt neutral domare kan det vara klokt att försöka undvika situationer där man skulle kunna misstänka jäv genom nationalitet eller liknande, till exempel vid matchskjutning. Därför skall vi se till att domare inte dömer matcher där en (eller båda) tävlande har samma klubbtilhörighet som domaren. Det är både huvuddomarens och den enskilde domarens ansvar att i sådana fall ta initiativ till ett domarebyte.

Att göra och inte göra som domare

Det går inte att göra en fullständig lista på vad en domare ska göra eller undvika. Kom bara ihåg att **ditt uppträdande ska vara till heder för bågskyttet, World Archery, dig själv och andra domare**. Försök förstå hur tävlande, åskådare, funktionärer och andra uppfattar dig, och handla därefter. **Sunt förnuft måste alltid vara vägledande.**

Gör så här...

- Bär domareuniformen. Bär den med stolthet för att du har rätt till det, och för att ge ett positivt bidrag till tävlingen.
- Se på dig själv som en värd som välkomnar sina gäster.
- Var entusiastisk, artig och vänlig.
- Tillämpa reglerna rättvist, konsekvent och bestämt.
- Erbjud artigt hjälp åt alla: skyttar, lagledare, gäster, åskådare, media och andra funktionärer.
- Framförandet av Nationalsången (eller WAs fanfar) innebär att du visar respekt genom att stå upp och ta av eventuell huvudbonad.

Men inte så här...

- Låt inte din uppmärksamhet förirra sig från din huvuduppgift, som är tävlingen.
- Rök och drick inte på tävlingsfältet, det skadar din professionella image. Rökning på tävlingsfältet är dessutom förbjuden för både tävlande och funktionärer, enligt WAs etiska kod och SBF-reglerna. Bilden av en WA domare skall vara en behärskad, opåverkad och professionell beslutsfattare. Att dricka eller röka under tjänstgöringen stör detta intryck.
- För inga längre samtal med tävlande eller andra funktionärer när du fullgör din domarejänst, det kan se ut som att du inte koncentrerar dig på din uppgift, eller att du favoriserar vissa skyttar.
- Skapa inte störningar om det gäller annat än rena säkerhetsfrågor. Om möjligt, dina kontakter med skyttarna i andra ärenden än säkerhet, bör ske genom lagledare/tränare om det finns sådan tillgänglig.
- Bär inte kamera öppet, och använd inte musikspelare medan du tjänstgör. Det tyder på att du inte är koncentrerad på domarearbetet. Men visst kan du ha en kamera i domareväskan eller fickan för att använda på lediga stunder, eller för att dokumentera en bedömningsituation.
- Använd inte mobiltelefonen under tjänstgöring, och särskilt inte under tävlingsskjutning, om den inte ska användas för kommunikation med tävlingsledningen.

UTNÄMNING AV WA-DOMARE OCH DOMAREROLLER

Domarekommittén Bok 1 – App 4

Domarekommittén utgörs av tävlingens samtliga domare. Kraven på domarnas nivå vid olika tävlingsformer framgår av Bok 1- App 4

Varje medlem i Domarekommittén har samma auktoritet, men kommunikation med arrangören bör skötas av din ordförande eller av en särskilt utsedd domare, för att undvika att motsägande information skapar förvirring.

Under tävlingen kommer du att tilldelas arbetsuppgifter. Medan du utför officiella plikter skall du alltid arbeta som i ett lag, en enhet. Du måste alltid noga anteckna alla onormala händelser. Dessa anteckningar kan behövas om du blir kallad att vittna för en tävlingsjury. Din trovärdighet blir helt klart mycket större om du kan hänvisa till din anteckningsbok.

Domarekommittén skall försäkra sig om att alla ärenden angående tävlingsfältets dimensioner och all dess utrustning och alla tävlingsprocedurer överensstämmer med WA-reglerna. **Bok 2 – 3.12**

En utförlig checklista för en taveltävling finns i Appendix A4 i denna bok

Om du vid något tillfälle måste lämna tävlingsplatsen måste du i förväg få tillåtelse av din ordförande, och lämna kontaktuppgifter.

Domarekommitténs ordförande

Domarekommitténs ordförande är av central betydelse för att tävlingen skall genomföras korrekt och rättvist. Denne är kontaktpunkten för alla domare, kontaktpunkt för arrangören, för den tekniske delegaten, och funktionärsstaben.

Ordföranden har följande uppgifter:

- (a) Ta inledande kontakter med det Tekniska ombudet och arrangören för att få nödvändig information om tävlingsområdet och tävlingsschemat.
- (b) Ta kontakt med de utsedda domarna och reserverna.

- (c) Informera medlemmarna i domarekommittén om möten före och under tävlingen, deras specifika arbetsuppgifter, deras bidrag till rapporteringen och all annan information de kan behöva vid ankomsten till tävlingsplatsen.
- (d) Fortsätta täta kontakter med det tekniska ombudet genom hela tävlingsförloppet.
- (e) Under det första domaremötet särskilt framhålla nya regler och tolkningar, liksom viktiga procedurer för matchskjutning, individuellt och lag.
- (f) Planera för fördelning av de utsedda domarnas arbetsuppgifter och se till att alla procedurer och riktlinjer för domare nogt följs upp, genom hela arrangemanget. Använd inte fler domare än nödvändigt för uppgifter som kontroll av skjutfältet och materielkontroll.
- (g) Tala vid lagledarmöten och se till att alla lagledare är medvetna om eventuella nya regler, påminn dem om viktiga procedurer, t.ex. om hur man genomför en protest, hur man märker hål, rapporterar pilar som förlorats på fältet, och signerar ett skjutprotokoll. Det kan bli nödvändigt att sammankalla ytterligare lagledarmöten under tävlingen för att klargöra frågor som dyker upp. Mötet brukar genomföras vid skjutledartornet, och man måste stämma av närvaron mot listan på tävlande nationer/lag.
- (h) Förse domarna med kompletta deltagarlistor.
- (i) Ta hänsyn till domarnas klubbtilhörigheter vid deras fördelning på måltavlorna.
- (j) lämna en tävlingsrapport till Domarekommitténs ordförande, tillsammans med en rapport om de enskilda domarnas prestationer.

Lagledarmöte under tävlingen

Skjutledare – DOS Bok 2 – 3.10

Skjutledaren utses av arrangören. En eller flera medhjälpare till skjutledarens hjälp och för att hantera träningsfältet skall utses av arrangören. Tävlingsens kvalitet är direkt proportionell mot hur väl skjutledaren utför sina uppgifter och tar sitt ansvar. Skjutledaren och dennes medhjälpare styr skjutningen från att skytten anländer till banan och tills dagens skjutning är genomförd. Även om posten som skjutledare besätts av en erfaren domare bör också medhjälparna vara kunniga om

sporten. **Under inga omständigheter skall nybörjare i bågskyttesporten utses till dessa viktiga befattningar.**

Skjutledarens och medhjälparnas primära uppgifter är **(Bok 2 – 10.1, 10.2):**

- (a) *Kontrollera att tidgivningsutrustningen fungerar korrekt och att den kan hantera alla varianter av skjuttid som kan uppträda under tävlingen.*
- (b) *Styra skjutningen.*
- (c) *Ställa in rätt skjuttid för varje serie.*
- (d) *Hålla rätt på skjutordningen.*
- (e) *Implementera säkerhetsrutiner och genomföra dem.*
- (f) *Hantera högtalarsystemet, eventuellt tillsammans med speakern.*
- (g) *Styra tillträde till fältet för media, lagledare och publiken.*
- (h) *Allmän säkerhet på fältet.*

Skjutledaren **MÅSTE** arbeta tätt tillsammans med Domarekommitténs ordförande, domarna, och funktionärerna på fältet för att försäkra sig om flyt i tävlingsförloppet.

Tävlingsjury Bok 2 – 3.13

Att försvara tävlandes och lagledares rättigheter är en av de viktigaste faktorerna vid en tävling. Det skulle vara mycket olyckligt om åtgärder av en annan tävlande, en domare eller en ledamot i organisationskommittén skulle orättvist påverka en tävlandes prestation eller poäng. Tävlingsjuryn finns för att garantera sportsmananda och en rättvis tillämpning av reglerna. Därigenom utgör den ett skydd för både den tävlandes rättigheter och för domaren som utfört sina uppgifter ansvarsfullt.

Klädsel

SBF domare känns igen på sin röda väst eller tröja. Den arbetsuniformen skall användas när du är i tjänst vid tävlingen, och det är viktigt att alla domare bär uniformen på samma sätt.

Om din uniform är hel och ren, du är välkammad och du ger intryck av att vara stolt över vad du gör, så kommer de tävlande att reagera positivt. Om du å andra sidan uppträder med slarvig klädsel och ser personligen misskött ut leder det lätt till att man anser dig vara lika slarvig och oorganiserad i din kunskap och din förmåga.

SBF TÄVLINGAR

Tävlandes klassindelning Bok 2 – 4.2

Damer och herrar tävlar i separata klasser. SBF delar in tävlande i åldersklasser:

Under 13 Women	U13W	Under 13 Men	U13M
Under 16 Women	U16W	Under 16 Men	U16M
Under 21 Women	U21W	Under 21 Men	U32 Men
Women	W	Men	M
21 Women	21W	21 Men	21M
50+ Women	50W	50+ Men	50M
60+ Women	60W	60+ Men	60M

Åldersklassen tolkas som födelseåret i relation till hela tävlingsåret. Alltså, en tävlande som fyller 17 den 1 januari får delta i Under 18 i alla tävlingar den 31 december eller tidigare samma år.

Vid en tävling får en skytt bara delta i en åldersklass. Skytten får efter eget val delta i en högre åldersklass, förutom 50+ eller 60+.

SBF har flera åldersklasser än WA, och därmed också lite annorlunda åldersgränser.

Materielklasser

Det finns sex klasser för olika bågtyper, **Bok 2 -4.3:**

- (a) *Recurve*
- (b) *Compound*
- (c) *Barebow*
- (d) *Longbow*
- (e) *Traditional*
- (f) *Standardbåge*

Standardbåge, som ungefär motsvarar våra nybörjarutrustningar, är tävlingsklass inom WA bara i tavelskytte, och Longbow och Traditional skjuts bara i Fält- och Skogsskytte inom WA. Standardbåge är ingen tävlingsklass inom SBF.

Tävlingsklasser Bok 2 - 4.4:

Recurve			
Recurve Under 13 Women	RU13W	Recurve Under 13 Men	RU13W
Recurve Under 16 Women	RU16W	Recurve Under 16 Men	RU16M
Recurve Under 21 Women	RU21W	Recurve Under 21 Men	RU21M
Recurve Women	RW	Recurve Men	RM
Recurve 21 Women	R21W	Recurve Under 15 Herrar	R21M
Recurve 50+ Women	R50W	Recurve 50+ Men	R50M
Recurve 60+ Women	R60W	Recurve 60+ Men	R60M

Compound			
Compound Under13 Women	CU13W	Compound Under 13 Men	CU13M
Compound Under16 Women	CU16W	Compound Under 16 Men	CU16M
Compound Under21 Women	CU21W	Compound Under 21 Men	CU21M
Compound Women	CW	Compound Men	CM
Compound 21 Women	C21W	Compound 21 Men	C21M
Compound 50+ Women	C50W	Compound 50+ Men	C50M
Compound 60+ Women	C60W	Compound 60+ Herrar	C60M

Para Recurve			
Recurve Women Open	RWO	Recurve Men Open	RMO
Para Compound			
Compound Women Open	CWO	Compound Men Open	CMO
Para W1 Open			
Women W1 Open Rec/Comp	WW1	Men W1 Open Rec/Comp	MW1
Visually Impaired			
Visually Impaired Synskadade 1	VI1	Visually Impaired Synskadade 2/3	VI2/3
Barebow			
Barebow Under 13 Women	BU13W	Barebow Under 13 Men	BU13M
Barebow Under 16 Women	BU16W	Barebow Under 16 Men	BU16M
Barebow Under 21 Women	BU21W	Barebow Under 21 Men	BU21M
Barebow Women	BW	Barebow Men	BM
Barebow 21 Women	B21W	Barebow 21 Men	B21M
Barebow 50+ Women	B50W	Barebow 50+ Men	B50M
Barebow 60+ Women	B60W	Barebow 60+ Men	B60M
Longbow			
Longbow Under 13 Women	LU13W	Longbow Under 13 Men	LU13M
Longbow Under 16 Women	LU16W	Longbow Under 16 Men	LU16M
Longbow Under 21 Women	LU21W	Longbow Under 21 Men	LU21M
Longbow Women	LW	Longbow Men	LM
Longbow 21 Women	L21W	Longbow 21 Men	L21M
Longbow 50+ Women	L50W	Longbow 50+ Men	L50M
Longbow 60+ Women	L60W	Longbow 60+ Men	L60M
Traditional			
Traditional Under13 Women	TU13W	Traditional Under 13 Men	BU13M
Traditional Under16 Women	TU16W	Traditional Under 16 Men	TU16M
Traditional Under21 Women	TU21W	Traditional Under 21 Men	TU21M
Traditional Women	TW	Traditional Men	TM
Traditional 21 Women	T21W	Traditional 21 Men	T21M
Traditional 50+ Women	T50W	Traditional 50+ Men	T50M
Traditional 60+ Women	T60W	Traditional 60+ Men	T60M

Tävlingar – Grundläggande tävlingsformat

Tavelskytte utomhus Bok 2 – 4.5

World Archerys utomhus tavelrönder kan skjutas med Recurve, Compound och Barebow i separata tävlingar. Vid Olympiska Spel tävlar endast Recurve. SBF tävlar i samtliga skjutstikat och i alla åldersklasser

Dagens utomhusrond, som är obligatorisk för alla tävlingar på internationell nivå, är WA720 (som för Recurve skjuts på 70 meter och för Compound och Barebow på 50 meter)

Individuell tävling, eliminering och finalronder Bok 2 -4.5.1.2

I denna fas i tävlingen börjar skyttarna skjuta matcher enligt matchschemat. Trots regelverket ser vi ofta att man av tidsskäl inte skjuter alternerande förrän i semifinalerna eller medaljfinalerna. **Om så är fallet skall vi uppmärksamma detta vid lagledarmötet.**

Vi skall också vara uppmärksamma på att om de 104 bästa i kvalificeringen går vidare till elimineringen, så har de 8 bästa två omgångar med bye. **Därför, om det uppstår likaläge för plats 8, skall platsen avgöras med shoot-off. Denna procedur är obligatorisk vid Världsmästerskap.**

Skjutlinjen vid en individuell finalskjutning

Lagtävling/ Mixlagtävling

Lagelimineringsronden i vilken de 24 bästa lagen om tre skyttar (eller mixlagen om två skyttar) seedas efter placeringen som bestäms av summan av de tre (eller två för mixlag) bästa individuella resultaten i kvalificeringsronden. Om ett lag vill ändra lagsammansättningen innan matchskjutningen börjar finns fastställda procedurer för detta.

Varje lag skjuter på en egen butt. Skyttarna deltar i markeringen i detta stadium av tävlingen. De 8 bästa lagen har bye i första matchomgången (tolftedelen), de övriga (plats 9 till 24) paras ihop enligt matchschemat för lagmatchronden. De åtta matchvinnarna går till nästa stadium, (åttondelen) och paras ihop med byelagen enligt matchschemat.

Lagfinalronden i vilken de fyra kvarvarande lagen efter elimineringsronden skjuter alternerande enligt matchschemat. Det första laget skjuter tre pilar (en per skytt). När den siste av de tre har passerat enmeterslinjen på väg tillbaka, stoppas det lagets klocka och visar då lagets återstående skjuttid. Samtidigt startas det andra lagets klocka, laget skjuter sina tre pilar och går tillbaka. Detta upprepas tills båda lagen har skjutit sex pilar eller tills skjuttiden är slut. Skjuttiden för sex pilar är två minuter. Varje lag skjuter på egen butt. Skyttarna deltar inte i markeringen i detta stadium, laget har utsett ett ombud som ska övervaka markeringen och dra lagets pilar. Mixlagtävlingen har samma förlopp, men man skjuter bara två pilar per lag före alterneringen. Skjuttiden för mixlag är 80 sekunder för 4 pilar.

Lagskytte Inomhus

I huvudsak är inomhusskyttet för lag identiskt med utomhusskyttet, men man skjuter på två trippeltavlor, alltså 6 deltavlor. Skyttarna får välja vilken man vill skjuta på, men det får bara finnas en pil i varje deltavla.

Vid särskjutning när vertikala trippeltavlor används, skall en tavla per lag placeras horisontellt på butten, och skyttarna får välja deltavla, men även här gäller att det bara får finnas en pil i varje deltavla.

FÖRE TÄVLINGEN

Introduktion

Kontrollen av banan är avsedd att säkerställa att tävlingsarrangören verkligen har planerat och genomfört alla detaljer som behövs för att tävlingen ska bli lyckad. Man kan förutsätta att arrangören har samverkat med den Tekniska Delegaten om uppläggningsen i stort och att domarens slutkontroll då bara behöver avse detaljer. Kontrollen av skyttarnas utrustning är till för att säkerställa att skyttarna tävlar på lika villkor genom att alla använder utrustning som följer reglerna.

Tävlingsarrangören

Arrangören har ett omfattande ansvar för att se till att banan är korrekt uppbyggd och för att det finns funktionärer för att sköta alla uppgifter som behöver göras under tävlingen. Allt detta, som byte av tapeter, flyttning, reparationer och utbyte av buttar är arrangörens skyldighet att ordna, även om det finns domare på plats.

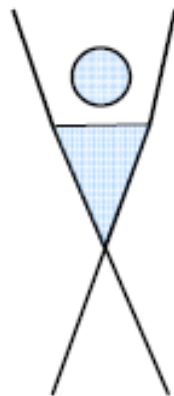
Hjälp gärna till, eftersom det får tävlingen att löpa friktionsfritt, men kom ihåg att dina domareuppgifter kommer i första hand.

Kommunikation

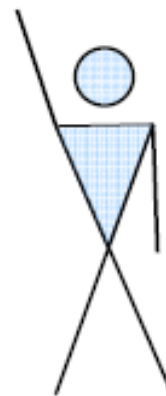
Elektronikens utveckling har förbättrat kommunikationen på tävlingsbanan. För bara ett par år sedan behövdes det ett komplicerat system av handsignaler för att domarna skulle kunna meddela skjutledaren och varandra om sådant som materielfel, studspilar, hängspilar och andra problem.

Numera använder man helst kommunikationsradio. Och ofta har skjutledaren, huvuddomaren och arrangören ständig radiokontakt, gärna på en annan frekvens än den som domarna använder. Alldeles särskilt vid jakt- och fältskytte med sina kommunikationssvårigheter har radiokommunikation revolutionerat tävlingsarbetet.

Se till att hålla en god radiodisciplin. Komradion är till för kommunikation, inte för underhållning. Om det är möjligt, ska all kommunikation mellan funktionärer ske utom hörhåll för de tävlande. Läs i Appendix A14 om radioprocedurer. Men även om det nu finns andra kommunikationsmöjligheter, behöver domarna kunna de internationella handsignalerna, de kan många gånger vara enklare och snabbare att använda än en radio. De fyra viktigaste signalerna visas här nedan. Domaren måste vända sig mot skjutledaren och se till att ha dennes uppmärksamhet innan signalen ges.

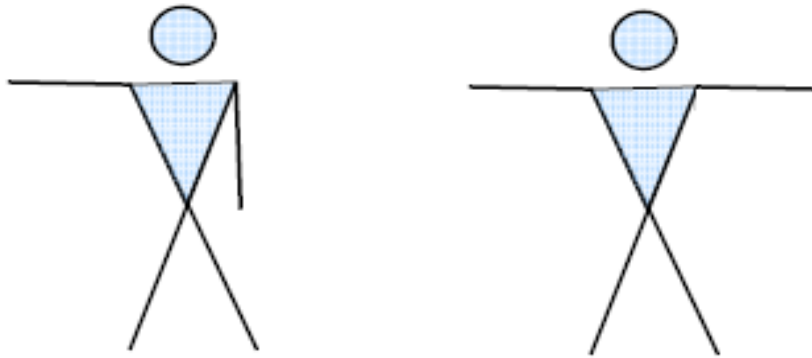

Studs

Materielfel

Fortsätt med markeringen
Fortsätt med markeringen.
Används också för att visa
matchvinnaren.

Lika i matchen eller särskjutningen
Lika i matchen

Distribution och Information

Inom SBF, och egentligen inom allt umgänge mellan människor, är en vanlig orsak till missförstånd, ilska, protester, frustration etc. brist på eller dålig kommunikation och felaktig delgivning av information. I ditt jobb som domare ingår det att arbeta för att minimera det problemet.

Du måste lära ut reglerna, inte bara upprätthålla dem. Om du gör mer av det förra, behöver du göra mindre av det senare.

Vid varenda tävling dyker det upp ändringar i skjutschemat, transporter, mattider etc. i sista minuten och ofta är det arrangören som (men inte alltid) informerar deltagarna om sådant. Vi, som domare och SBF-representanter, måste, tillsammans med arrangören, garantera att denna information når alla deltagare.

Nästan utan undantag vid en tävling måste det göras ändringar som inte tidigare har diskuterats med lagledare och deltagare. Domarekommitténs ordförande måste i så fall, kalla till ett kort extra möte för att uppmärksamma problemet. Det brukar göras vid skjutledarens torn så att även denne vid behov kan delta, eller försäkra sig om att informationen verkligen är delgiven. Det är också en mycket bra ide att låta lagledarna delta i besluten. Därmed kommer föreslagna ändringar att mötas med större acceptans och medverka till bättre relation mellan aktuella parter.

Media

WA och alla dess medlemsorganisationer arbetar idag hårt för att göra vår sport uppmärksammad av allmänheten. Ett av de effektivaste sätten är att samarbeta med media. För att nå sådana mål har WA ordnat med specialarrangemang för fotografer och TV-folk vid alla större evenemang. Vi måste komma ihåg att mediafolket har ett arbete att sköta, som normalt kräver ett noga genomarbetat manus och sändningstider som inte helt överensstämmer med tävlingens tidsschema. Ibland kan det skapas konflikter mellan arrangör och domare och media i försök att genomföra en smidig tävling.

Att identifiera mediafolket är viktigt för domare och skall skötas av arrangören, gärna med hjälp av sådana västar som WA tillhandahåller vid internationella arrangemang.

Om du träffar på en fotograf eller en TV-kameraman utan korrekt identifiering, be denne vänligt att ta kontakt med tävlingens presstjänst för ytterligare information. Bara mediafolk med korrekt identifiering skall ha tillträde till skjutfältet.

Sådana fotografer kan få följa med fram till tavlorna vid markeringen. En domare eller en representant för arrangören måste medfölja för att säkerställa att de inte stör markeringen eller rör vid pilar eller tavlor och inte stör tävlande med intervjuer medan tävlingen pågår.

Särskilt utbildade fotografer får vistas innanför säkerhetszoner efter tillstånd från TD. Om du som domare anser att det är en säkerhetsrisk, skall du meddela din ordförande som tar upp ärendet med den Teknische Delegaten.

Media på plats - Lagfinaler

Utrustningskontroll

Den normala proceduren är att varje tävlandes utrustning kontrolleras före tävlingsstarten. För detta behövs att arrangören tillhandahåller en komplett deltagarlista, uppdelad per nation, åldersklass och skjutstil. **Reglerna föreskriver inte att skyttarna måste visa upp all sin utrustning, men det är skyttens skyldighet att använda endast tillåten materiel.** Vanligen genomför man utrustningskontrollen på träningsfältet under den officiella träningen. De tävlande kallas i bokstavsordning nationsvis med början från A. Skjutledaren brukar hjälpa till med högtalarsystemet.

Det är viktigt att förstå att **utrustningsreglerna normalt beskriver vad som är tillåtet**, och att därmed **det som inte omnämns är förbjudet**. Compoundklassen är ett undantag, generellt är det mesta tillåtet där, men viss utrustning anges som förbjuden.

Kontrollprocedurer

Domaren behöver skapa sina kontrollprocedurer. Men i stället för att samla alla domarna vid materielkontrollen är det klokt att utse en domare per skjutstil för kontrollen och uppdra åt övriga att kontrollera skjutfältet under träningen (utrustning, skyttarnas klädsel, tidgivningssystem, buttar, otillåten skjutteknik etc.).

Självfallet måste du vara helt säker på reglerna för alla skjutstilar och alla tävlingsformer (tavla, fält, etc.) liksom alla tillämpliga rege tolkningar.

Även om det är skyttens ansvar att använda utrustning som överensstämmer med regelverket, så är det domarens ansvar att kontrollera att skytten verkligen gör det.

Det finns numera på marknaden en uppsjö av utrustning, vilket skapar en utmaning för domaren, eftersom långt ifrån allt får användas vid SBF- tävlingar. Rent allmänt måste du undersöka vad som är avsikten med utrustningsdetaljen, och sedan kontrollera om den kan vara tillåten enligt reglerna.

Du måste också uppdatera dina kunskaper om tolkningar (de finns på WAs web under Sport/Rules och scrolla neråt). Många av dessa tolkningar åtföljs av bilder, som inte finns i regelboken och som kan vara besvärliga att beskriva.

Recurvebåge

- Syna bågen översiktligt för att se om något avviker från det vanliga.

- Håll bågen i lemmarna nära dess infästningar med strängen mot dig. Håll aldrig i bågens handtag. Dina händer kan vara svettiga eller kladdiga av sololja etc. och ingen skytt vill ha sådant i sitt handgrepp.
- Många bågar idag har ett stag vid siktfönstret. Det är tillåtet under förutsättning att det inte konsekvent rör vid skyttens arm eller handled. Detta är svårt att kontrollera annat än under skjutningen. Använd gärna uppvärmningsskjutningen för detta. Stå bakom skytten så ser du bäst.
- Kontrollera siktet. Kom ihåg regeln för sikttunnel, siktpinne mm som begränsar längden i siktlinjen till 2 cm. Fiberoptik, som får ge endast en lysande punkt, anses som en separat enhet och ska mätas för sig enligt en tolkning från World Archerys tekniska kommitté. Den Tekniska Kommittén har gjort följande uttalande:

Avseende totala längden av siktet anses en fiberoptisk siktpinne vara en separat enhet som får vara högst två centimeter lång i siktriktningen. Sikthuset där siktpinnen är fäst får även det vara högst två centimeter i siktriktningen. Sikthuset och siktpinnen mäts var för sig.

- Kontrollera pilhylla, plunger och draglängdsindikator, som bara får ge en hörbar längdindikering, utan att röra vid dem. Det viktigaste här är avståndet (i pilriktningen) mellan pivåpunkten (handtagets djupaste del) och plungern, som inte får överstiga 4 cm, och att ingen av dessa anordningar är elektrisk eller elektronisk. Pilhyllan får numera ha mer än ett vertikalt stöd för pilen.
- Kontrollera strängen med tillbehör med fokus på sikthjälpmedel. På senare tid har en del skyttar monterat diverse anordningar på strängen som uppenbart inte är sikthjälpmedel, utan är för trimning eller dämpning. Men ytterligare anordningar utöver vad som beskrivs i reglerna är inte tillåtet.
- Kontrollera tab eller skjuthandske.. Om du behöver röra dessa, se till att vara ren om händerna, ingen svett eller sololja. Det finns ingen anledning att röra tabens ytskikt, vad vi är ute efter är om inre lager är utformade för att hålla kvar strängen. Se upp med anordningar som är gjorda för fler ändamål än vad som står i reglerna. Observera att reglerna för fingerskydd är reviderade.

Compoundbåge

I princip är utförandet på en compoundbåge och dess tillbehör fritt, med några restriktioner:

- I alla klasser får den maximala dragstyrkan inte överstiga 60lbs.
- det får inte förekomma någon elektronik på bågen, siktet, pilhyllan eller i releaseanordningen.
- Pilhyllans tryckpunkt får inte vara längre än 6 cm bakom pivåpunkten (handtagets djupaste del).
- För att kontrollera dragstyrkan använder vi en fjädervåg eller en elektronisk våg som är kalibrerad med en tolerans bättre än 1 lb. Jämför flera vågar genom att mäta på en och samma båge, och välj ut en som används för kontrollen. Använd denna till samtliga kontroller. Anteckna alla skyttarnas bågstyrka för att kunna jämföra med vad som uppmäts under senare slumpmässiga kontroller. Informera vid lagledarmötet om att sådana kan komma att genomföras under tävlingen. SBF äger en noggrant kalibrerad 60 lb vikt som brukar vara med vid alla SM. Använd den för att kontrollera bågvägarna.
- I regel har skyttarna bågar som ligger säkert under gränsen, men om någon mäts till inom något enstaka pund från maximum, mät om den ett par gånger. Domaren ska aldrig dra bågen, låt skytten göra det själv. Kontrollera att skytten inte vrider eller snedställer bågvägen under uppdraget, det kan leda till felvisning. Det förekommer tyvärr att bågar som godkänts vid kontrollen före tävlingen visar högre dragstyrka vid senare kontroll, så det är viktigt att sådana

verkligen genomförs för att förhindra fusk. En compoundskytts övriga utrustning (pilar mm) måste naturligtvis också uppfylla reglerna.

Compoundbågens kablar får inte konsekvent beröra skyttens hand, handled eller bågarm. Det kan man försöka kontrollera under utrustningskontrollen när skytten drar upp för styrkemätningen, annars bara under skjutningen.

Regeln för stag i stocken är densamma för compoundbåge som för recurve, det får inte konsekvent röra skyttens bågarm, handled eller hand. Det kan vara svårt att avgöra ibland, det kan krävas att man använder puder på skyttens arm för att avgöra. Självklart måste skytten ge sitt tillstånd först.

En tolkning från WA 2014 avsåg en ganska stor avskärmning runt siktet som hindrar skytten att se något i siktriktningen förutom genom scopet. Den är förbjuden i alla tävlingsformer för compound av säkerhetsskäl.

Barebow

World Archerys utrustningsregler för barebow finns i tavelsskytteboken (**Bok 3, kapitel 11**) och i fältsskytteboken (**Bok 4, kapitel 22**), eftersom denna bågtyp numera internationellt används både i fält och i tavelsskytte. Här behöver man kontrollera ungefär detsamma som för en recurvebåge, men dessutom att bågen utan sträng kan passera genom en ring med diametern 12,2 cm och att tryckpunkten ligger högst 2 cm bakom pivåpunkten. Det är tillåtet att montera vikter och dämpare på stocken, både under och ovanför greppet. men de skall sitta direkt mot stocken utan extra distanser, förlängare, dämpanordningar etc. En bricka av plast eller metall är dock acceptabel. Vid kontroll med ringen får stocken vinklas valfritt och varierande, huvudsaken är att stocken kan passera, men dämpare och vikter får inte böjas undan. Det är tillåtet med flerfärgad stock, men färgmönster, skador, skruvar mm i siktfönstret som kan användas för siktande skall vara övertjejade. På strängen får det inte finnas något utöver en mittlindning och ett nockläge (med en eller två ringar). Den tidigare regeln om att mittlindningen inte får sluta inom skyttens siktlinje vid fullt uppdrag är numera slopad för barebow vid skogsskytte, den kunde omöjligt uppfyllas på alla avstånd eftersom man siktar med sträng- eller ansiktsklättring. Däremot är regeln tillbaka för tavelsskytte. Mittlindningen får alltså inte sluta inom skyttens siktlinje vid fullt uppdrag, vilket domaren kan kontrollera under tränings- och uppvärmningsskytte.

Taben får numera vara försedd med någon form av skala bestående av stygn, punkter eller streck, men inga siffror eller andra symboler får finnas på skalan. Punkter eller streck skall vara lika i form, storlek och färg, liksom stygnen. Dock får två olika längder på streck eller stygn finnas. Avståndet mellan märken får fritt variera. Skalan får också vara i form av en påklistrad tejpremsa, med samma krav på märkenas utförande. Inga anteckningar eller andra märkningar på taben är tillåtna.

Traditional

Instinctive tillkom som en helt ny klass, för att ersätta den tidigare jaktrecurven. Efter ett par års erfarenheter fann man att klassen egentligen hade en del onödiga restriktioner, varför den gjordes om och fick namnet Traditional, ett namn som bättre beskriver bågens utförande. Det är också mer logiskt att namnet relaterar till utrustningen, och inte till skjuttekniken. En utrustning som var godkänd för tävling i klassen Instinctive, är också godkänd för Traditional utan ändringar. En annan viktig faktor i sammanhanget är att det egentligen inte fanns några kommersiella bågar som uppfyllde reglerna för Instinctive utan modifieringar, medan en Traditionalbåge kan köpas över disk och direkt användas till tävling.

Stocken skall vara av trä i ett stycke eller laminerad och innehålla minst ett genomgående trälaminat, men får också innehålla kolfiber och/eller glasfiber. Trälaminatet måste gå ända ut till lemfästena, men vid själva handgreppet behöver det inte vara helt genomgående, om greppets form orsakar ett avbrott. Stocken får inte vara ytbehandlad på sådant sätt att domaren inte med säkerhet kan identifiera trälaminaten. Metalldelar i form av fabriksmonterade bussningar är tillåtna. Bågens båda lemfickor får vara justerbara för dragstyrka och tiller, och dessutom för lemmarnas sidolägen. Bågen får vara

delbar. Pilhyllan skall antingen vara en enkel fastlimmad, icke justerbar standardpilhylla av plast, en fjäderhylla sådan den levereras av tillverkaren (bestående av ett antal, vanligen 4, kalkonfenor, limmade på en platta som fästs på klacken så att pilen vilar mot dem), eller så kan bågens klack användas. Klacken får i så fall täckas med valfritt material (bara på klacken, men hela klacken). Om klacken är böjd kan det räcka med minst så mycket att inga slitmärken från pilen når ut till materialets kant). Det finns ingen möjlighet i reglerna för hemmagjorda eller alltför modifierade pilhyllor. Inte heller för uppbyggda pyramider eller liknande konstruktioner för att skapa bättre frigång för pilen. Som skydd i siktfönstret får man montera valfritt material, högst 3 mm tjockt, och det får nå högst 10 mm över pilen när den ligger på klacken. Ingen annan form av pilhylla får användas.

Alla normala typer av pilar får användas. Pilarna behöver bara vara identiska inom en serie, det är alltså tillåtet att byta till andra pilar under tävlingen.

Stabilisatorer, vikter, dämpare etc. är inte tillåtna. Dock är det tillåtet med en vikt som redan vid tillverkningen helt byggts in i stocken på sådant sätt att den inte syns på ytan. Eftermontering av inbyggda vikter är inte tillåtet av säkerhetsskäl. Samma regler för övertejpning av siktfönstret och för strängen som för Longbow gäller även för Traditional, dvs. strängdämpare är tillåtna, men de ska sitta minst 30 cm från nockläget. Strängens mittlindning får inte sluta inom skyttens siktlinje vid fullt uppdrag.

Tab, skjuthandske, fingertutor, plåster etc. är tillåtna som fingerskydd. Taben får inte ha några märken som tillagts av skytten. Den får inte heller ha någon form av ankringsplatta.

Bågen ska skjutas antingen med mellandrag eller underdrag. Ansiktsklättring är tillåtet, men inte strängklättring. Vid skjutningen ska pekfingeret eller långfingeret vara högst 3 mm från nocken eller röra vid nocken. Vid mellandrag får en fingerseparator användas för att hindra nocknypning. Skytten får inte växla mellan mellandrag och underdrag, inte heller ändra fingerplaceringen på strängen, eftersom detta är strängklättring.

Longbow

En longbow utmärks av att när bågen är upps trängad får strängen bara röra strängnockarna. Om det är svårt att avgöra, för in ett papper mellan sträng och båglem, det ska kunna föras hela vägen till strängnocken. För märken, fläckar, utskjutande delar mm i siktfönstret gäller detsamma som för Barebow och Traditional, alltså övertejpning. Strängen skall också vara fri från märken, förutom mittlindning och ett eller två nocklägen med en eller två ringar. Däremot får den ha strängdämpare, men dessa måste sitta minst 30 cm från nockläget. Strängen får vara flerfärgad, det gäller också för Barebow och Traditional. Strängens mittlindning får inte sluta inom skyttens siktlinje vid fullt uppdrag.

Om bågen har en utskuren klack får den användas som pilhylla. Dess horisontella del får täckas med valfritt material (bara på klacken, men hela klacken). Om klacken är böjd kan det räcka med minst så mycket att inga slitmärken från pilen når ut till materialets kant). Den vertikala delen får skyddas med valfritt material, högst 3 mm tjockt, och det får nå högst 10 mm över pilen när den ligger på klacken. Ingen annan typ av pilhylla är tillåten. Det är inte tillåtet med uppbyggda pyramider eller liknande konstruktioner för att skapa bättre frigång för pilen.

En Longbow får vara delbar i två ungefär lika långa delar för lättare transport, vilket innebär att delningen skall vara i handgreppet eller vid pilhyllan. Den skall överensstämma med den traditionella formen av en långbåge, eller en amerikansk flatbåge. Greppet, men bara själva handgreppet, får ha valfri utformning. Tredelade bågar kan aldrig godkännas som Longbow. Det duger alltså inte att byta de rekurverade lemmarna mot raka och kalla det för longbow. Däremot är det fullt tillåtet med raka lemmar i både Traditional, Barebow och Recurve. En longbow får ha samma typ av inbyggd vikt i handtaget som traditionalbågen. Det finns inga restriktioner på materialet i bågen, men den tvådelade konstruktionen och kravet på bågens utseende gör att metalldelar, förutom en inbyggd vikt och en hylsa som håller ihop delarna, i praktiken är uteslutna.

En longbow får inte vara kortare än 150 cm, mätt mellan strängnockarna och längs lemmarnas utsida (baksida) på den strängade bågen. En tidigare regel om 160 cm för herrar har slopats.

Pilarna behöver bara vara identiska inom en serie, det är alltså tillåtet att byta till andra pilar under tävlingen. Aluminiumpilar är tillåtna för Longbow vid taveltävlingar (bara i Sverige), i övriga grenar tillåts bara pilar av trä eller bambu. Endast naturfjädrar får användas för Longbow.

Pilar

Kontrollera att skyttens pilar är märkta med initialer, namn eller liknande **på skaftet**, kontrollera skaftdiametern, som skall vara högst 9,3 mm med största spetsdiametern 9,4 mm. Det gäller även longbowskyttarnas träpilar. Det är tillåtet med wraps med större diameter än 9,3 mm, men wraps får aldrig (oberoende av tjockleken) sträcka sig mer än 22 cm framåt räknat från nockskårans botten. För samtliga skjutstilar, Recurve, Compound, Longbow, Traditional och Barebow gäller att alla pilar som skjuts i samma serie skall vara visuellt identiska, inklusive längden, men inte nödvändigtvis vikten. Därmed får pilar med olika spetsvikt (brytspetsar) användas i en och samma tävling eller i samma serie. Elektriska lysnockar är inte tillåtna.

Diverse utrustning

Kikare, teleskop och andra synhjälpmedel får användas för att identifiera pilar, men får inte användas för avståndsmätning på omärkta ronder. Fokusratten måste då, om den är försedd med skala eller märkningar, tejpas så att märken varken syns eller känns. Teleskop på stativ får lämnas på skjutlinjen, om de inte utgör hinder för andra skyttar. Teleskopet får inte vara högre än skyttens armhåla.

Recurveskyttar och compoundskyttar får ha anteckningar om normala siktesinställningar, men bara med en referenspunkt per avstånd.

Ingen del av utrustningen får modifieras för att kunna användas för avståndsbedömning.

Ryggekoger är tillåtna för Longbow, Traditional och Barebow, Compound får ha bågkoger.

Klädsel vid SBF-tävlingar

För SBF-tävlingar gäller att skytten alltid skall bära klubbens skjuttröja eller klubbens godkända överdragskläder som yttersta plagg på skjutlinjen/vid skjutpålen, om inte domaren gett tillåtelse till att bära annan skyddsklädsel ytterst vid otjänlig väderlek. Som alternativ till klubbtröjan får en vit tröja utan reklam, med eller utan klubbmärke, SBF-märke eller SDF-märke, användas. Vidare är alla plagg med camouflagemönster otillåtna på tävlingsfältet. Observera också att de strängare klädselreglerna i World Archerys **Bok 3 kapitel 20** och **Bok 4 kapitel 33** numera till stor del är införda SBF-regelboken: Klädseln ska täcka mellangärdet, magen och rygglutet vid fullt uppdrag. Längden på kjol, byxkjol eller shorts ska vara sådan att de inte slutar högre upp än skyttens fingertoppar när arm och fingrar hänger utsträckta efter sidan. Skyttar och lagfunktionärer ska vid alla tävlingar bära sportskor eller vandrarkängor eller stövlar, som ska täcka hela foten. Sandaler är alltså inte tillåtna (av säkerhetsskäl).

Det finns en regeluttolkning om vad som menas med sportsko:

Sportsko är den typ av sko som en idrottsman anser vara lämplig att använda när han utövar sin sport.

Klädsel vid prisutdelning/ceremonier skall vara klubbklädsel eller av klubben godkänd sponsorklädsel. Vid SM och lagtävling skall lika klubbklädsel bäras.

En eventuell coach som ska agera som coach ska klädselmässigt vara identifierbar som coach för sin klubb.

Hur lika måste klubbtröjor vara för att godkännas som sådana? En urtvättad och blekt tröja, duger den? Grundregeln här är att det skall gå att avgöra att skyttarna tillhör samma klubb, sedan må färgnyanser och detaljutförande skilja lite.

WA tillåter ingen utrustning eller klädsel med camouflagemönster på en tävlingsbana. SBF har beslutat att detta inte ska gälla i Sverige. Camouflagekläder är dock fortsatt förbjudna även här.

Reklam

Reklam på skjutfältet:

Det finns inga restriktioner för reklam på skjutfältet eller dess utrustning. Det är alltså fritt fram för arrangören att underlätta att få sponsorer för arrangemanget. Dock, Kongressen som beslöt om detta hade för avsikt att inte tillåta reklamskyltar mellan skytten och tavlan. Sådana skyltar skulle vara hinder när skyttarna går fram för markering, och utgöra en snubblingsrisk. När namnskyltar och små resultattavlor placeras på fältet enligt reglerna, är det dock tillåtet att förse dem med reklam. De enda synpunkterna en domare kan ha på reklamskyltar är att de inte får reflektera solljus (eller annat starkt ljus) så att skyttarna bländas eller störs.

Vid svenska tävlingar är det i stort sett fritt fram för reklam, både på banan och på skyttarnas utrustning och klädsel. Skyttarnas reklam på tröjan skall dock vara godkänd av klubben, och reklamen på banan får inte störa skyttarna (till exempel genom ljusreflexer) eller tangera poänggivande zoner. Reklam på landslagsdräkten måste godkännas av SBF. Det finns en del restriktioner om reklamens storlek i **WA Bok 1, kapitel 2**, som gäller även SBF.

Reklam på skytten:

Det finns restriktioner för reklam på skyttens utrustning, förutom för bågen eller stabilisatorerna. Begränsningarna finns i form av maximala ytan på reklamen, per klädesplagg och utrustningsdetalj. Observera att det är totala ytan per detalj som anges, det är alltså tillåtet med flera skyltar, men det är totala ytan i kvadratcentimeter som anges.

Ett problem kan vara att skilja mellan reklam och registrerat varumärke. Men leta efter ett C eller R i en ring, finns det så är det nästan alltid ett registrerat varumärke.

Ibland kan du råka ut för skyttar som har sitt eget namn på kogret eller bältet. Det Olympiska Manifestet kräver att boks tävlerna får vara högst 38 mm på kogret och/eller 18 mm på bältet. Regeln gäller förstås vid Olympiska Spel, men dessutom vid en del multisportarrangemang.

Före dagens skjutning, ta en överblick över skyttarnas klädsel och reklam. Observera att startnummerlapparna tillhör arrangören och inte ingår i reklam begränsningarna.

Andra krav på banan

Kontrollera att det finns sittplatser och väderskydd för domarna vid väntlinjen eller medialinjen. Observera att en del utrustning är obligatorisk bara vid WA Mästerskap. Kontrollera resultattavlorna. Se till att skjutledartornet medger god översikt över fältet. Slutligen, kontrollera att all reserv- och nödutrustning finns på plats, att den är lätt tillgänglig, och att alla domare och funktionärer känner till var och hur man kommer åt den.

Tidgivning och ljudsignaler

Kontrollera att både ljussignaler och ljudsignaler visar rätt tid och fungerar korrekt för alla tidskombinationer som kan förekomma i tävlingen, och att visningen av skjutordningen fungerar. Även reservutrustningen för tidgivningen och signaleringen behöver kontrolleras. Det är viktigt att komma ihåg att regeländringen om alternerande skjutning nu gör att den styrs av nedräkningsklockorna. Här behövs också en ljudsignal som markerar att skjuttiden löpt ut. Helst ska denna signal låta annorlunda än den som betyder start eller markering.

Säkerhet

Säkerheten för publiken, alla tävlande och funktionärer är alltid högst prioriterad. Åtgärder måste vidtas för att hålla åskådare borta från skjutfältet. Rekommenderade säkerhetsavstånd finns i WA-regelboken och skall ses som minimiavstånd. Kontrollera att banan uppfyller kraven.

Kontrollera skjutfältet och skjutplatsen.

Bankontroll, tavelsskytte utomhus

Börja med att ta en översiktlig titt från skjutledarens plats. Finns det avspärrningar vid banans sidor och bakom målen? De är viktiga både för säkerheten och för att skyttarna inte ska störas av personer i rörelse nära målen. Finns skjutlinje, väntelinje och tremeterslinje tydligt utmärkta och med rätta avstånd? Tremeterslinjens borte kant ska vara tre meter från skjutlinjens centrum. Det är också viktigt att tremeterslinjen är väl synlig från skjutlinjen och att den inte är en snubblingsrisk eller kan rubbas. Väntlinjen skall vara **minst 5 meter** från skjutlinjen utomhus och **minst 3 meter** inomhus. Den viktigaste faktorn när det gäller väntelinjens avstånd är att skjutledaren ska ha god överblick över hela skjutlinjen utan att den till någon del skymms av skyttar som väntar.

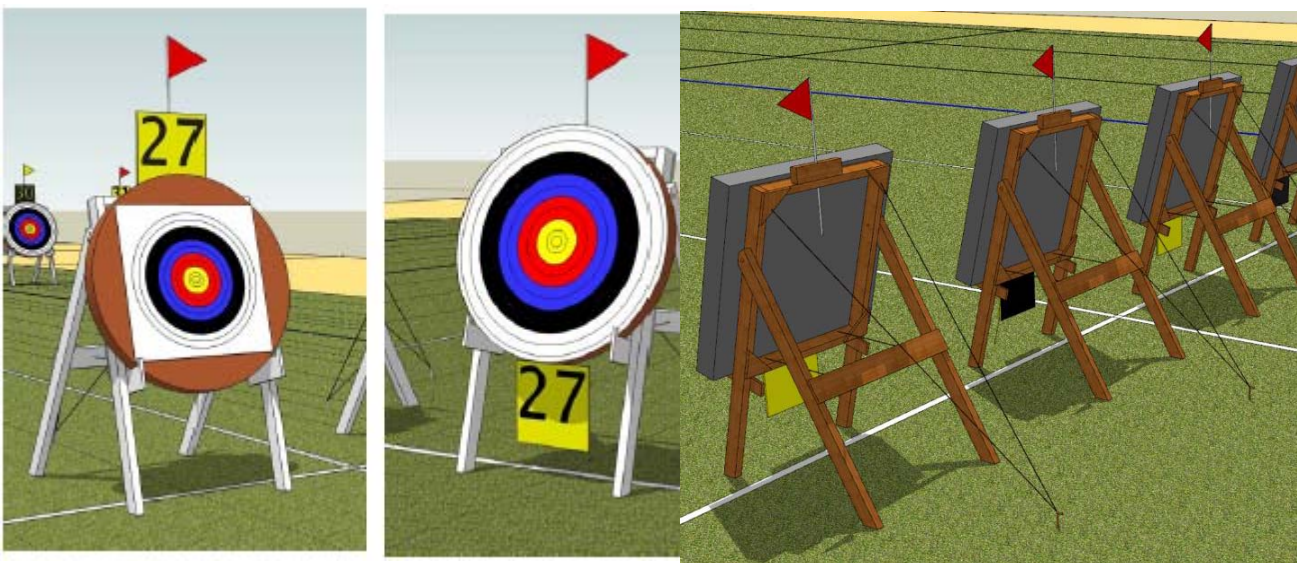
Kontrollera att skjutavstånden är **korrekta inom tole ranserna, och att de är mätta till tavelcentrum, inte till ställets främre ben. Kontrollera också att banans vinklar är räta.** Enkelt gör man det genom att från ett hörn mäta upp 4 meter längs ena sidan och 3 meter längs skjutlinjen och markera dessa punkter. Avståndet mellan dem skall då vara 5 meter. Gör samma mätning vid motsatta hörnet också.

Se upp med tavelnummer och resultatskyltar så att de inte ger störande reflexer under någon tid på dagen. Kontrollera att varje skytt har minst 90 cm, (inomhus gäller 80 cm) tillgängligt på skjutlinjen och att varje tavlas mitt är markerad på skjutlinjen. Rullstolsburna skyttar behöver upp till 1,25 meter plats på linjen (maxmättet för rullstolen). Det finns inget krav på arrangören att tillgodose detta, om tävlingen inte är en paratävling. Det brukar dock inte vara något problem, skyttarna anpassar sig så att alla får plats.

Buttar

Kontrollera att buttarna är i tillräckligt gott skick för att stoppa pilarna, och att det finns reserver att ta till om det blir problem med genomskjutningar. Kontrollera att dess vinklar och storlek uppfyller kraven i reglerna. Se också till att tapeterna är så placerade att pilarna inte skadas av ställets ben vid genomskjutning, alldeles särskilt vid träffar i det gula.

Tavelnummer skall finnas, men vindflaggor är bara obligatoriska vid OS, VM och World Cup. Slutligen, kontrollera att buttarna är så väl förankrade att de tål hård vind och slarviga pildragningar utan att riskera att falla. Tavloras nummerskyltar får numera ha valfria färger, men skall vara väl läsbara med god kontrast, siffrorna skall vara minst 30 cm utomhus (15 cm inomhus).

Buttar sedda bakifrån. Observera att ingen del av stativet kan vara i vägen för pilar som skjuts igenom, förutsatt att de träffat en poänggivande zon

Tidgivningsutrustning mm

Domaren bör försäkra sig om att tidgivningsutrustningen fungerar som den ska, och att anordning för att ange skjutordningen finns och är läsbar för alla skyttar, särskilt viktigt om rotation per serie tillämpas. Någon form av reservutrustning bör också finnas (gula flaggor eller grön/gula skärmar och vissepipa, till exempel).

Säkerhet på banan

Det är av största vikt att säkerheten för både publik, funktionärer och deltagare upprätthålls. World Archerys regelbok anger hur avspärrningar för publik ska göras (**Bok 2, 7.1, 8.1, 9.1 och 10.2**).

Tapeter

Kontrollera först att tapeterna är licensierade av World Archery eller FITA, och att rätt tapeter används. Licensen för tapeter från Björn Bengtsson utgick den 1 juli 2016, vilket innebär att dessa tapeter inte längre får användas vid tävling.

Från och med 2015 är femringad 80 cm deltavla inte godkänd för tävling på något avstånd.

Mät upp några stickprov för att se att storleken ligger inom toleranserna. Var medveten om att toleransgränserna skärptes 2007, och att tapeter tryckta innan dess fortfarande får användas vid tävling, men inte bör användas tillsammans med nyare i samma skjutklass i samma tävling.

Ta några prover från olika förpackningar och från olika ställen i varje förpackning. Tapeterna är fukt känsliga och storleken kan variera beroende på hur förpackningarna har förvarats. Om tapeter blir regn våta och sedan torkar kan storleksändringen bli högst påtaglig. Händer det under matchskjutning i regn väder att en tapet behöver bytas, byt båda skyttarnas tapeter.

Mät alltid tapeterna liggande på ett plant bord, inte på butten.

Även om tapeternas färger är standardiserade, förekommer det variationer beroende på papperskvalitet och tryckeri. Det viktiga är att alla i samma skjutklass har tapeter med samma färger och storlekar.

Kontrollera tapetens höjd, centrum skall vara **130 cm över mark, med toleransen 5 cm uppåt eller neråt**. Deltavlor, om fler än två monteras på samma butt, skall ha centrum på minst 90 cm och högst 172 cm höjd. Alla tavlor av samma typ på en tavellinje ska ge intryck av att sitta på en horisontell, rak linje.

Det förekommer tavlor med tydliga zonnummer, 1 – 10. Det finns inget i regelboken om dessa, men de anses ändå vara fullt acceptabla. Tanken bakom dem är att göra sporten lite tydligare för åskådare.

Bankontroll, tavelsskytte inomhus

Alla markeringar inomhus är desamma som utomhus, förutom att väntlinjen här bara behöver vara minst tre meter från skjutlinjen.

Taveluppsättning vid mästerskap inomhus

Kontrollera att belysningen i lokalen ger samma ljusstyrka på alla tavlor, och att om möjligt störande pilskuggor inte faller över bredvidsittande tavlor.

Tänk på att en del måttangivelser för taveluppsättningen är maximimått, medan andra är minimimått. Vertikala trippeltavlor skall monteras med högst 2 cm (+/- 2 cm) mellan poängzonerna inom varje par. Tavlorna på bilden nedan följer en äldre regel om 5 cm.

Lägg också märke till hur den triangulära trippeltavlan ska monteras, höjden på den övre tavlan avser den övre deltavlan medan höjden på den nedre tavlan avser de nedre deltavlorna.

Det innebär att det finns mycket lite marginal mellan de övre och undre tavlorna.

Tavlor av samma slag ska sitta på samma höjd längs hela tavellinjen.

Se upp med inomhustavlor så att de används rätt. Det finns numera tre olika utföranden, det vanliga med stor och liten tia, ett med bara liten tia för Compound, och ett med bara stor tia för övriga skjutstilar.

Tävlingsprocedurer, Tavelskytte

Kvalificeringsronden (ranking)

Tave uppsättning

Det är vanligt att medhjälparna på fältet är frivilliga som inte nödvändigtvis är bågskyttar. Det medför en risk för att taveluppsättningen inte blir korrekt och tillräckligt noga följer regelboken. Kontrollera att tavlorna är monterade så att det finns tillräckligt med buttyta utanför poänggivande zoner, och kontrollera också att tavelspiken sitter rätt. Det har förekommit att de sitter för nära poängzoner, och ibland inne i poängzoner. Kontrollera noga. **Bok 2 kapitel 7 och 8, Bok 3 Appendix 1.**

Måttangivelserna för uppsättning av flera deltavlor är avsiktligt gjorda så att det finns en viss flexibilitet och man kan anpassa tavlornas placering så att de inte hamnar i de mest slitna delarna av buttarna. Det innebär dock inte att man kan sprida tavlorna hur som helst, regeln om att tavlorna ska placeras på en och samma horisontella linje gäller alltid. Inomhus

gäller i princip samma regler om flexibel montering, förutom att vid särskjutning för lag ska en vertikal trippeltavla monteras horisontellt på 130 cm höjd. **Bok 3 Appendix 1.**

Träningskjutning

Vid SBF-tävlingar ska det vara 3x2 minuter inomhus och 2x4 minuter utomhus (rekommenderat). Skytten får under denna tid skjuta valfritt antal pilar. Träningskjutningen avslutas när de sista träningspilarna är dragna. Det innebär bland annat att det inte sker något poängavdrag eller annan bestraffning om en skytt skjuter före eller efter skjutsignalerna under träningen, såvida det inte innebär en säkerhetsrisk, vilket i så fall bör rendera en skarp tillsägelse.

Under tränings- och uppvärmningskjutning är det praxis att tränaren får vara med framför väntelinjen, och dessutom följa med fram till tavlorna. Detta har tillämpats i många år utan att några protester har framförts. Vi ska alltså betrakta det som tillåtet. Men observera att all kommunikation mellan tränare och skytt måste ske så att domaren kan vara säker på att andra skyttar inte störs för mycket. Normal samtalston brukar anses som tillåten. När skjutningen pågår får tränaren tala till skytten, men det får inte förekomma samtal dem emellan.

En sista kontroll av buttar, tavlor och skjutsignaler passar domaren på att göra under uppvärmningen för att se till att målen inte utsatts för skadegörelse eller vandalism. Att använda uppvärmningen till en slutlig bankkontroll gör också att du är tillgänglig för att svara på frågor och lösa problem som behöver ordnas före tävlingsstarten. Se efter att buttarna verkligen stoppar pilarna ordentligt, och kolla att skjutsignaler är korrekta och väl hör- och synbara.

Skyttarnas utrustning

Redan under uppvärmningen är det lämpligt att kontrollera att skyttarnas utrustning fortfarande är korrekt, och att ingenting används regelvidrigt. Se till att skjutglasögon, solglasögon och ögonlappar är reglementsensliga. Kontrollera att ingen använder kablar eller stockens stag som extra stöd. Det är också viktigt att göra stickprovskontroller på compoundbågarnas dragstyrka. Men gör det så att skyttarna och tävlingen inte störs i onödan. Och glöm inte reklamen på utrustningen och klädseln!

Om domaren upptäcker otillåten utrustning eller otillåten användning av utrustning är det viktigt att genast ingripa för att säkerställa att ingen orättvist skaffar sig fördelar gentemot andra skyttar.

Domaren bör i första hand kontakta skyttens lagledare om det finns en sådan tillgänglig, annars skytten direkt, och meddela att vederbörande måste korrigera utrustningen eller dess användningssätt. Eftersom det är skyttens skyldighet att ha en korrekt utrustning är det nu domarens sak att avgöra hur de redan skjutna resultaten skall hanteras. Regelverket föreskriver inte något fastställt handlingsätt, och om skytten kan anses ha haft ingen eller mycket ringa fördel, kan det räcka med att följa reglerna enligt domarens anvisningar under det fortsatta tävlandet.

Om å andra sidan skytten har haft avsevärd fördel av sin otillåtna utrustning eller användning kan det vara rätt att skytten eller det hittills skjutna resultatet diskvalificeras.

Med andra ord: Domaren måste noga utvärdera situationen med avseende på utrustningen, hur den har använts, och hur många serier som har skjutits, innan det går att fatta ett beslut. Det är väsentligt att diskutera fallet med tävlingens ansvarige domare innan något beslut tas om varning avseende diskvalifikation av resultat eller skytt.

PÅ SKJUTLINJEN

Skyttarnas placering

Kontrollera att skyttarna står så att det inte uppstår konflikter och irritation, och att skyttarnas placering i förhållande till linjen är korrekt. Numera krävs inte att linjen grenslas, bara att kroppen står mitt över linjen.

Farligt uppdrag

En domare måste ständigt vara medveten om säkerhetsaspekter under tävlingen. Om, enligt domarens åsikt, en skytt drar upp sin båge på sådant sätt att pilen, avlossad av misstag, kan flyga över eller vid sidan om pilfånget, butten, skall han ombes att ändra sin teknik. Om skytten efter tillsägelse fortsätter att använda sådan teknik ska han av säkerhetsskäl av skjutledaren eller ansvarig domare uppmanas att omedelbart sluta skjuta och lämna tävlingsfältet. **Bok 3, 12.9, 15.1.8 och Bok 4, 28.5**

Det är dock inte alltid lätt att fastställa vad som är ett farligt uppdrag. Att skytten håller bågarman över skuldernivå är inte tillräckligt. Säkerheten äventyras bara om det också är någon dragkraft i strängen.

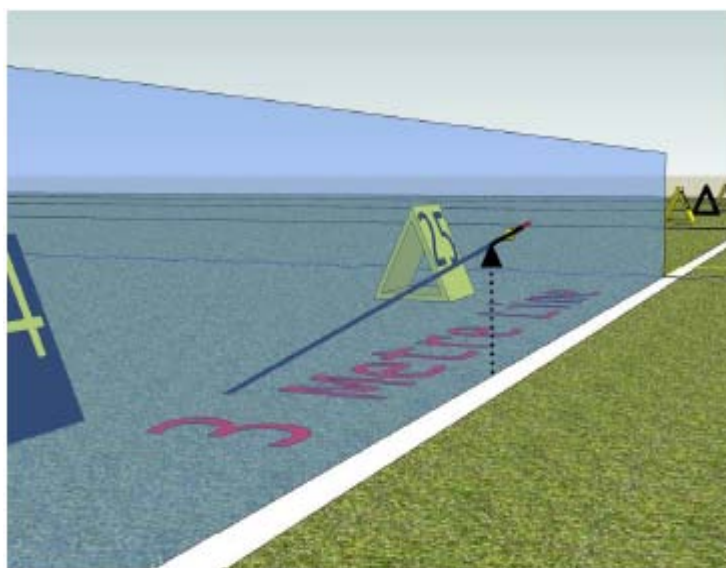
Farligt uppdrag?

Domaren måste alltså ta hänsyn till pilens riktning, särskilt under den senare delen av uppdraget. Det finns också goda skäl att vara mera vaksam gentemot compoundskyttar än mot recurveskyttar, eftersom de senare har betydligt bättre kontroll på eventuella

oavsiktliga släpp. Dock, regeln gäller för alla bågtyper. Enklast kontrollerar man uppdraget genom att stå bakom skytten och se hur mycket siktlinjen sänks mellan uppdrag och släpp. Mer sänkning än några centimeter innebär att bågen under uppdraget har varit riktad klart över målet. Det kan vara klokt att låta även andra domare studera skyttens teknik, och helst också tävlingens ansvarige domare. Säkerhetsrisken är sällan så akut att ett omedelbart ingripande är av nöden. I Fält och 3D krävs numera explicit i regeln att skytten siktar mot målet under hela uppdraget. **Se Bok 4, 26.5.** Ett ytterligare riskbeteende är att bågen riktas åt sidan i någon del av uppdraget så att pilen riskerar att hamna utanför banans sidoavspärrningar, där åskådare kan förekomma.

Tremeterslinjen – icke skjutna pilar

Tremeterslinjen framför skjutlinjen är till för att skapa rättvisa för skyttar som tappar en pil eller misslyckas med ett skott av någon orsak. Regeln kräver att en del av skaftet måste finnas inom tremeterslinjen för att pilen ska anses som icke skjutna. Det räcker alltså inte med att en tappadnock eller fjäder ligger där. Men om så bara pilensnock eller spets ligger inom linjen, under förutsättning att de sitter kvar på pilen eller på en bit av skaftet, räcker det. I det sammanhanget räknas både spets och nock som delar av skaftet. Ett villkor är också att pilen inte har studsat dit. Det medför att skjutplatsens nummerskyltar skall placeras på en tänkt fyrameterslinje och att eventuella blädderblock skall placeras bortom denna linje.

Kom också ihåg att tremeterslinjen är tredimensionell, den sträcker sig vertikalt uppåt över linjen, och det är alltid linjens borte kant som gäller som begränsning.

Enklast hanteras en pil inom tremeterslinjen genom att skytten bedömer om pilen ligger inom eller utanför linjen

och antingen avstår att skjuta en pil till eller skjuter ytterligare en pil inom ordinarie skjuttid. Vid minsta tveksamhet om pilens läge bör skytten skjuta en pil till, annars har han en säker miss. Efter skjuttidens slut skall domaren då stå på skyttens plats på skjutlinjen och bedöma därifrån. Ser pilen då ut att vara innanför linjen har skytten gjort rätt och pilen är oskjuten. Annars skall domaren ge skytten

en chans till och döma pilen vid tremeterslinjen. Är den ohjälpligt utanför är pilen skjuten, ingår i serien, och skytten har en pil för mycket och protokollför de tre/sex med lägst poäng (varav minst en är en miss).

I förarbetet till regeln angavs att ”någon del av skaftet” skulle avse någon del av det intakta skaftet, detta kom av någon orsak inte med i den slutliga formuleringen. World Archerys domarekommitté har därför gjort en tolkning som innebär att om en pil splittras vid avskjutningen, räknas den som inte skjuten om någon del av det splittrade skaftet ligger inom tremeterslinjen, även om resten spritts över en stor del av banan.

Detta är en av de två möjliga situationer där en skytt kan få ”skjuta om” sin pil.

Information till skyttar på skjutlinjen

Medan en skytt står på skjutlinjen får han/hon ta emot icke-elektronisk information från tränare/lagledare, under förutsättning att andra skyttar inte störs. **Bok 3, 12.6, Bok 4, 23.6.2** Frågan är då: ”När blir andra skyttar störda?” Vi är naturligtvis ute efter en mall för objektiv bedömning, och erfarenheten har visat att information med vanlig samtalsnivå, och naturligtvis med tecken, är acceptabelt.

Avsikten är inte att tillåta samtal mellan skytt och lagledning, skytten skall inte tala på skjutlinjen. Det stör definitivt de andra skyttarna.

Kikare/teleskop på stativ

Teleskop på skjutlinjen skall justeras så att dess högsta punkt inte är högre än skyttens armhåla, för att inte hindra fri sikt längs skjutlinjen.

Med tre skyttar på linjen samtidigt behöver man inte ta bort teleskopet från skjutlinjen.

Teleskop på skjutlinjen. Till vänster tillåten höjd, till höger står teleskopet för högt.

Om fyra skyttar skjuter i två skjutlag skall teleskopet tas bort när skyttarna växlar, men kan få stå kvar om två skyttar i olika skjutlag kommer överens om att använda samma teleskop. I sådant fall ska teleskopet ställas in efter den kortare skyttens armhåla. Kan man inte komma överens, skall teleskopet tas bort mellan skjutlagen. Är det trångt på skjutlinjen får teleskopet placeras någon meter bakom, och skytten backar ett par steg för att använda det.

Skytt som lämnar skjutlinjen

Reglerna säger att en skytt som är klar omgående ska lämna skjutlinjen. Avsikten är att undvika onödiga fördröjningar, så denna regel gäller främst de skyttar som är sist kvar på linjen. Vi är INTE

ute efter den skytt som av hänsyn till grannen som just ska till att skjuta, stannar kvar på linjen för att inte störa denne.

En annan fråga är den skytt som av någon anledning tillfälligt lämnar skjutlinjen och kommer tillbaka för att fortsätta skjutningen. Först och främst: detta är INTE förbjudet, om det inte görs upprepade gånger så att det stör andra tävlande. Regeln om att skytten skall tillkalla en domare när skjutlinjen lämnas är bara avsedd för att ge skytten extra skjuttid vid materielfel eller medicinska problem. Det är dock upp till skytten själv att hinna komma tillbaka innan skjutomgången har avslutats. WA har sedan 2022 avskaffat möjligheten till extra tid vid materielfel, dock bara vid världsranking och multisportarrangemang. På denna nivå förväntas man ha en fullständig reservutrustning.

Elektronisk information

På senare tid har det varit diskussioner om en lagledning får använda elektroniska kommunikationsmedel för intern kommunikation inom lagledningen bakom väntelinjen. Det har också aktualiserat frågan om mobiltelefoner bakom väntelinjen. Allt detta är numera accepterat, utom vid OS och vid finalskjutningar vid VM och WC. Elektronisk kommunikation mellan lagledning och skyttar är fortfarande förbjuden. Elektroniska teleskop (i princip en kamera med display) anses vara tillåtna vid tavelsskytte enligt en regeluttolkning från WA. Det är också tillåtet med elektronisk kommunikationsutrustning för skyttarna, (t.ex. påslagen mobiltelefon) vid tavelsskytte för resultatmarkering och som säkerhet vid skogsskytte. Det är då gruppchefens uppgift att kontrollera att telefonen inte används för otillåten hjälp. Skytten får använda programvara för markering av pilträffar, på samma sätt som man markerar dem på papper. Däremot får det inte förekomma programvara som ger hjälp med siktesinställning.

PROBLEM VID MÅLET

Studsande eller hängande pil

När en studs inträffar eller en pil hänger i tavlan skall samtliga skyttar på den butten sluta skjuta och domare skall tillkallas. Domaren går fram till den berörde skytten på linjen och får mer exakt information varefter han går tillbaka till väntelinjen. När skjutlinjen börjar bli ledig går domaren fram mot den och meddelar skjutledaren med tecken eller per radio om studs eller hängande pil och om hur många pilar som återstår att skjuta.

Skjutledaren ber övriga skyttar att vänta tills problemet är utrett. Därefter går skytten med studspilen och domaren fram till tavlan. Domaren ska först lokalisera pilen på marken och med ledning av dess läge avgöra om den verkligen kan ha studsat. Därefter ska han lokalisera märket i tavlan. Om det kan identifieras, ska domaren notera dess värde i sin anteckningsbok, märka hålet och placera pilen bakom målet. Innan domaren märker hålet ska han kontrollera att det inte finns några andra pilar vars värde kan ifrågasättas av skyttarna vid markeringen. Finns det sådana, ska domaren döma dessa och anteckna poängen i anteckningsboken. *Om domaren hittar mer än ett omärkt hål i poänggivande zon, ska den studsande pilen ges värdet av det lägsta omärkta hålet om det inte finns fysiska bevis för vad som är korrekt poäng.* **Bok 3, 14.2.7.** En hängande pil ges poäng efter hålet där den hänger i tavlan. Om den dessutom berör andra poängzoner saknar betydelse.

Om det återstår pilar att skjuta på målet, (för skyttarna på den aktuella butten) ska detta göras innan nästa skjutomgång (som vid materielfel) eller innan alla skyttarna kallas fram för markering. Domaren ska närvara vid markeringen och bekräfta värdet av den studsande pilen.

Genomskjutning

Vid genomskjutning vid tavelsskytte skall alltid domare tillkallas vid markeringen (**Bok 3, 14.2.7**). Vid Fält och 3D dömer gruppen alltid även om pilen sitter kvar i målet men inte syns på ytan (**Bok 4, 25.2.2**).

Om skytten hävdar att genomskjutning har skett ska domaren först lokalisera pilen på marken eller inbäddad i butten så att dessnock inte syns. Domaren bedömer först att genomskjutning verkligen

föreligger, och ska sedan *med ledning av pilens läge och andra omständigheter* lokalisera hålet och ange dess värde. Ofta kan märken i tavlan efter fjädrarnas passage vara till hjälp.

Om pilen sitter kvar djupt inbäddad i butten ska domaren först försöka identifiera dess ingångshål, i andra hand försöka döma dess poängvärde på annat sätt, kanske genom att mäta pilens läge på baksidan i förhållande till andra pilar. *Att föra tillbaka pilen genom butten bör undvikas, om det inte är absolut nödvändigt för att identifiera hålet, och ska inte göras innan alla andra pilar har markerats och protokollförts.* Det är av yttersta vikt att pilen förs tillbaka **av domaren** och i exakt samma vinkel som den gick in i butten. Regeln om lägsta omarkerade hål gäller inte generellt här. Behöver den tillämpas vid genomskjutning skall det ske bara om det inte går att identifiera ingångshålet på annat sätt, och då bara på de hål som är möjliga genomskjutningshål (i mjuk del av butten, har fjädermärken etc.)

Efter en genomskjutning ska butten bytas eller förstärkas för att hindra upprepning.

Materiefel

En skytt som får ett materiefel under pågående skjutning skall omgående tillkalla en domare, som ska bekräfta att det verkligen rör sig om ett materiefel. Domaren tar så reda på hur många pilar skytten har kvar att skjuta i omgången och hur lång tid skytten tror att reparationen tar. Därefter går domaren tillbaka bakom väntelinjen. Skjutledaren meddelas så snart som möjligt via radio eller genom att domaren går fram till skjutlinjen omedelbart innan den blir tom och signalerar materiefel till skjutledaren. Det måste ske så snabbt att skjutledaren inte hinner skicka fram de övriga skyttarna för markering. Om skytten redan nu är klar med reparationen skall domaren signalera till skjutledaren hur många pilar som återstår. I annat fall ger han signal till att skjutledaren kan låta skyttarna fortsätta till markeringen. **Bok 3, 12.2.4, 13.4.2**

Skytten skall alltid ges tillfälle att så snart som möjligt ta igen de icke skjutna pilarna. Ett materiefel innebär att skytten behöver ersätta eller reparera någon del av utrustningen som han inte rimligen borde förväntat sig problem med. En brusten eller skadad sträng ellernock, ett löst sikte, en skadad tab eller en klicker som rubbats ur sitt läge, allt detta är materiefel. Som grundregel gäller att domaren bör godkänna ett påstått materiefel, bara skytten själv kan avgöra att något på utrustningen inte är som vanligt. Men se upp med skyttar som upprepade gånger försöker skaffa sig extra skjuttid genom att hävda diffusa materiefel. Övriga tävlande vid ett stort mästerskap ska inte behöva vänta på att skytten fjädrar om pilar eller gör en ny mittlindning, här måste man ha tillgång till reserver. Men vid en vanlig nationell tävling kan det vara nödvändigt och rimligt att tillämpa 15-minutersregeln även vid sådana problem.

Reglerna tillåter numera att skytten efter ett materiefel får ta igen så många pilar som kan skjutas på 15 minuter med normala skjutprocedurer. Det är i regel praktiskt att göra det sedan skjutningen på avståndet i övrigt är klar. Använd sunt förnuft, mät inte tiden exakt, utan låt skytten ta igen så många serier som hinns med på ungefär 15 minuter med markering efter varje serie. Det innebär 12 pilar utomhus och 9 pilar inomhus. Övriga pilar är förlorade. En tidigare formulering angav att tävlingen fick fördröjas högst 15 minuter av ett materiefel, men detta gäller inte längre. **Bok 3, 12.2.4, 15.2.2.**

Observera att skytten får ta den tid han behöver för att reparera felet, begränsningen ligger bara i att man får ta igen pilar under högst 15 minuter. Men om materiefelet inträffar under de sista minuterna av rondan kan det vara rätt och rimligt att ge skytten lite mer tid att reparera utrustningen innan de 15 minuternas skjutning börjar.

Att skjuta ikapp under en planerad lunchrast innebär visserligen ingen försening av tävlingen, men begränsningen till 15 minuter gäller ändå.

Vid matchskjutning ges ingen extra tid för reparationer. **Bok 3, 12.2.6**

WAs Tekniska Kommitté har i en regeltolkning ansett att en skadad pil ellernock inte ska få anses som materiefel, eftersom varje rutinerad skytt bör medföra extra pilar lätt tillgängliga. Men många skyttar vid nationella tävlingar kan definitivt inte anses vara rutinerade, och en del kanske inte ens har

mer än tre pilar. Då är detta ett orimligt synsätt, och domaren skall inte mer eller mindre tvinga skytten att skjuta en skadad pil. Det är en allvarlig säkerhetsrisk förutom att det kan ge onödig poängförlust. WA har dessutom konstaterat att denna regel gäller vid Världsmästerskap, World Cup och andra större internationella evenemang.

Toalettbesök räknas normalt inte som materielfel, men reglerna tillåter en skytt att låta någon annan sköta markeringen och/eller byta skjutordning tillfälligt för sådana behov. Om problemen visar sig vara omfattande och närmast epidemiska måste domarna och skjutledaren försöka hitta en vettig lösning.

Regeln om att ta igen förlorade pilar gäller för varje materielfel för sig, så om samma skytt drabbas två eller flera gånger skall varje gång upp till 15 minuter beviljas för att skjuta ikapp.

Medicinska problem

Muskelsträckningar eller muskelskador hanteras inte som materielfel, det är upp till skytten att vara i fysisk form för att genomföra tävlingen. Men kom ihåg att reglerna har utvidgats till att gälla även oförutsedda medicinska problem som uppstår under skjutningen. Medicinsk personal skall bedöma skadan och avgöra om skytten kan fortsätta tävlingen. Liksom vid materielfel ges högst 15 minuter för skytten att ta igen icke skjutna pilar. **Bok 3, 12.2.4, 15.2.2**

Denna regel gäller inte vid matchskjutning, här ges ingen extra tid. Bok 3, 12.2.6. Det innebär dock **inte** att matchen inte kan tillfälligt avbrytas vid akuta situationer!

Flera skyttar med pilar att ta igen

Om fler än en skytt ska ta igen icke skjutna pilar samtidigt, efter materielfel, studsar och liknande finns det olika sätt att organisera det. Handlar det om ett fåtal skyttar, kan alla ställa upp på linjen samtidigt. Den allmänna tidgivningen ställs in på det största antalet någon skytt har att skjuta, och domaren instruerar skyttar med färre pilar att börja sin skjutning senare, på kommandot "start" från domaren som ges när kvarvarande tid motsvarar pilantalet. Om det är många skyttar är det bättre att dela in dem i grupper efter antalet pilar och låta en grupp i taget skjuta.

Tiden per pil skall alltid vara 40 sekunder.

Skjuttiden

WA har beslutat att förkorta skjuttiden till 30 sekunder per pil. Dock, det finns en övergångsregel som medför att detta bara gäller för världsrankingtävlingar. För alla andra tävlingar gäller fortfarande 40 sekunder. Regeln kommer att utvärderas. För SBF gäller alltså tills vidare 40 sekunder, även vid stjärntävlingar.

Skjutning före eller efter signal

Eftersom skyttarna inte får höja bågarmen före startsignalen är det sällsynt med skjutning före startsignalen. Med förberedelsetiden 10 sekunder är det nästan omöjligt att hinna få iväg en pil för tidigt. Det är betydligt vanligare med en pil under eller efter slutsignalen, där ju starten på ljudsignalen gäller som stopp. **Bok 2, 7.2.5.2, Bok 3, 12.2.2, 15.2.3**

Innan du som domare ingriper måste du vara helt säker på att tiden har gått ut, och det är inte så lätt att avgöra. Du måste ta hänsyn till att du kan ha hört signalen före den tävlande (du kan ha kortare avstånd till ljudkällan). Om möjligt, konferera med skjutledaren som bör ha sett situationen tydligt. Beslutet är dock ditt. *Det är när pilen lämnar bågen som räknas*, inte när den träffar målet, vilket ofta hörs tydligare.

Om pilen skjuts samtidigt med att signalen startar måste du låta varje osäkerhet räknas skytten tillgodo. Men oftast är skytten själv medveten om att pilen släpptes för att signalen gick.

X	10	10	9
X	10	9	9
~~M~~	10	9	9
X	10	9	8

Om en pil har släppts utanför den tillåtna tiden skall skytten förlora det högsta pilvärdet i serien. Samtliga pilvärden skall protokollföras, och det högsta stryks med röd penna och ersättas med bokstaven M. **Bok 3, 12.2.2, 15.2.3**. Observera att det ursprungliga poängvärdet skall vara läsbart eftersom detta är en situation som kan överklagas.

Om en pil skjuts på tävlingsbanan efter det att träningskjutningen har avslutats (vilket är när de sista träningspilarna är dragna) och före tävlingsstart, eller i en paus i tävlingen, skall skytten på samma sätt förlora det högsta pilvärdet i nästa tävlingsserie. Skytten skall skjuta och protokollföra samtliga pilar i den serien, det kan vara lämpligt att informera honom om detta. Domaren skall sedan ändra i protokollet enligt bilden. **Bok 3, 12.2.3, 15.2.4**

Det är inte längre en regel att domaren ska visa upp rött kort vid regelbrott utan det är en domareprocedur och det röda kortet saknar därmed betydelse för bestraffningen.

Skillnader mellan ljus- och ljudsignalen

Reglerna säger att ljudsignalen gäller vid mindre skillnader mellan ljud- och ljussignalerna. Så om det skiljer någon enstaka sekund gäller ljudsignalen. Men om skjutledaren missar att avge ljudsignalen i rätt tid på grund av ouppmärksamhet eller distraktion och den kommer flera sekunder fel måste du använda sunt förnuft. Du måste först och främst kontrollera vilken av signalerna som verkligen var i rätt tid och fatta ett beslut som är till skyttarnas fördel, de skall inte bestraffas för ett fel som en funktionär begår. Särskilt viktigt är det om ljudsignalen avges före den korrekta skjuttidens slut. **Bok 2, 7.2.5.1, Bok 3, 12.2.1**

Förvarningssignalen

Det har länge diskuterats domare emellan hur man ska agera vid fel på förvarningssignalen (gult ljus etc.) som orsakar att skyttar inte får iväg sista pilen (pilarna) innan stoppsignalen.

Det finns en fastställd tolkning från december 2001 som klart anger att skytten har rätt till en korrekt förvarning 30 sekunder före stoppsignalen. Om den varningen uteblir eller tiden är mindre än 30 sekunder skall skytten ges 40 sekunder för att skjuta kvarvarande pil(ar) även om totaltiden (2 minuter eller 4 minuter) var korrekt.

Dock, om det finns andra fungerande tidsangivelser som skytten kan se, till exempel väl synliga nedräkningsklockor, får skytten ingen extra tid även om ljussignalerna inte fungerat korrekt. Som domare, betrakta hela situationen och låt varje tveksamhet komma skytten tillgodo. Var också uppmärksam på att om bara en pil skjuts (t.ex. vid särskjutning) behöver ingen 30-sekundersvarning ges.

Om nedräkningsklockor och/eller ljussignaler slutar fungera skall skjutningen inte avbrytas. Nästan alla skyttar har en väl fungerande skjutrytm och kommer att skjuta klart väl inom skjuttiden. Den skytt som ändå avbryter hanterar vi på samma sätt som vid ett vanligt materielfel.

Om tiden på nedräkningsklockorna av misstag ställs för kort är det bäst att släcka klockorna helt för att inte stressa skyttarna i onödan. Antingen kommer skyttarna att avbryta, eller fortsätta, och vi hanterar situationen precis som ovan.

Det förekommer att domaren tar över tidgivningen, till exempel när skyttar ska ta igen icke skjutna pilar efter studsar, materielfel och annat. Det är inte domarens uppgift, däremot ska domaren kontrollera att tidgivningen sköts korrekt. Som grundregel, låt skjutledaren och dennes personal sköta tidgivningen i alla situationer där sådan förekommer.

Domarens plats vid markeringen

Efter signalen för markering skall domarna samtidigt, på en linje, gå fram mot tavlorna och stanna 5 – 10 meter innan tavellinjen. Om skyttarna tillkallar en domare, skall denne gå fram, slutföra sin uppgift, och återvända till sin plats.

Om närmaste domare är upptagen och hjälp behövs vid ytterligare en av dennes tilldelade tavlor bör du genast erbjuda din hjälp, och återvända till din plats efter fullgjort uppdrag.

När alla skyttar är klara med markeringen och har passerat domarna på väg tillbaka, skall domarna säkerställa att ingen är kvar vid eller bakom målen, att inga pilar sitter kvar, att tavlorna är i gott skick och att buttarna står korrekt. Därefter återvänder domarna samtidigt och på linje, och signalerar till skjutledaren att fältet är fritt och säkert.

Pilvärdering – en domare

Att bedöma pilvärden är en av domarens mest frekventa och viktigaste uppgifter, särskilt som numera domarens bedömning är slutgiltig. Du får skyttarnas respekt och förtroende om du utför denna uppgift på ett professionellt sätt.

Det är mycket viktigt att du angriper problemet korrekt:

- Använd alltid förstöringsglas
- Se alltid från båda hållen, men bara en gång
- Se alltid så nära rät vinkel mot pilen som du kan, flackt mot tavlan
- Undvik att röra pilen, tavlan och butten.
- Tala tydligt om pilens värde
- Kontrollera att det värde du angav protokollförs.

Fråga aldrig vem pilen tillhör, och kommentera aldrig hur svårt det är att bedöma pilen.

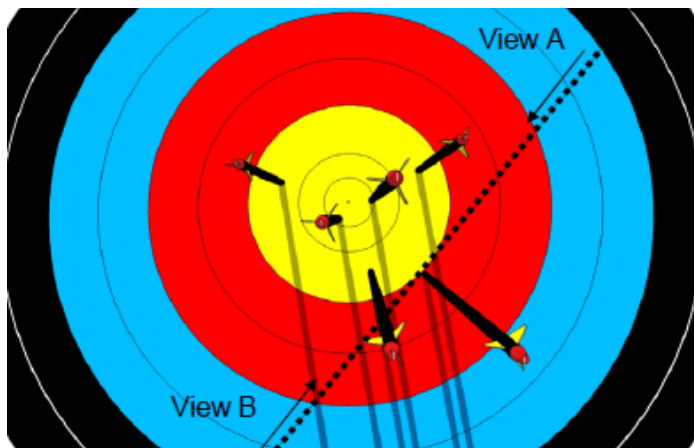
Tala tydligt och bestämt om ditt beslut om pilens värde, t, ex, ”pilen är en nia”

Om en linje saknas eller är förskjuten kan du behöva bedöma dess tänkta läge genom att se i pilens längdriktning för att bedöma linjens krökning. Men gör det inte förrän du redan har försökt döma pilen från båda sidor med hjälp av förstöringsglaset.

Kom också ihåg att det inte finns någon linje mellan 2 och 3 och mellan 4 och 5. Det är förvånansvärt ofta som skyttar hävdar att deras pil är en femma eftersom den rör vid den mörka linjen i det svarta fältet. Detta är ett område där färgerna av trycktekniska skäl överlappar (för att undvika risken för ett vitt mellanrum). Det hör i sin helhet till fyrapoängs zonen.

Använd dessa riktlinjer vid din pilbedömning:

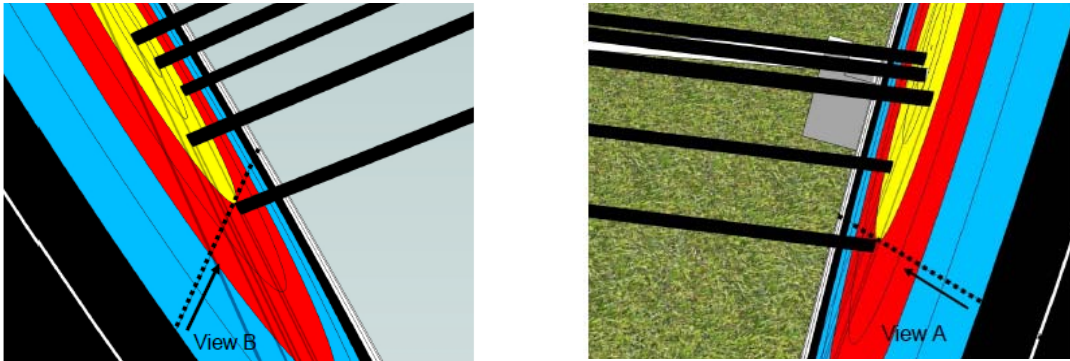
- Om skiljelinjen inte är hel eller är förskjuten av en pil, försök bedöma linjens läge som en fortsättning av den intakta delen av cirkeln.
- Ta inte för lång tid på dig för att bedöma. I så fall är du osäker på värdet, och skytten skall ha fördelen av tveksamheten. Döm då till det högre värdet.

Pilbedömning

Pilen nere till höger är mycket nära linjen och fordrar en domares bedömning. Det första intrycket blir alltid framifrån, vilket kan vara vilseledande. Därför skall pilar aldrig bedömas därifrån. Det är alltid nödvändigt att se i tangentens riktning gentemot ringen, i detta fall från höger sida uppifrån (A) och från vänster sida nerifrån (B). En ytterligare kontroll framifrån kan dock behövas om ringen är förskjuten eller delvis saknas.

Pilbedömning med pilen sedd från A och B. Pilen skall alltid ses tangentiellt gentemot ringen i den punkt där pilen eventuellt vidrör linjen.

När domaren väl har bedömt pilen är beslutet slutgiltigt, inga fler bedömningar tillåts och beslutet kan inte överklagas. **Bok 3, 19.2.**

Ibland kan domaren kallas att bedöma i fall där pilvärdet är så uppenbart att det är närmast löjeväckande att gå igenom hela proceduren. Fråga då i stället skyttarna om deras åsikter, och i regel enas man lätt om värdet utan ytterligare hjälp från domaren.

Huvudregeln vid tavelsskytte är att domaren alltid skall tillkallas om skyttarna inte är överens. Här skiljer sig tavelsskyttet från skogsskyttet, där pilvärdet fastställs genom omröstning inom gruppen, varvid skytten själv deltar, och vid lika röstetal gäller det högre värdet. Gruppens omröstning är slutgiltig.

Pilar inom och utom skjuttiden

Det händer att en skytt av någon orsak skjuter en eller flera pilar utanför skjuttiden. Domaren skall då ingripa och justera resultatet på skjutkortet. Om en eller flera pilar skjutits utanför den tillåtna skjuttiden är det viktigt att de ursprungliga pilvärdena kan utläsas från skjutkortet, eftersom sådana domslut kan överklagas. **Bok 3, 15.2.3.** Det röda kortet skall visas, men det är numera en domareprocedur och inte en regel, varför det inte har någon inverkan på poäng eller varningar.

För många pilar

Om en skytt skjuter för många pilar inom skjuttiden skall bara de sex eller tre pilarna med lägst poängvärde protokollföras. Detta är en fastställd procedur och inte en bestraffning, och kan därför inte överklagas. **Bok 3, 14.2.2, 15.2.6.** Om fler än en pil skjuts i samma deltavla på en trippeltavla, skall bara pilen med lägst värde i denna deltavla ges poäng, alla övriga i deltavlan är miss (missar) men ingår i serien. Lagg märke till att vid skjutning på trippeltavla orsakar en pil för mycket alltid att det blir minst en miss i protokollet, till skillnad från på en heltavla.

Flera regelbrott samtidigt

Om en skytt skjuter för många pilar och dessutom en eller flera utanför skjuttiden, har fler än ett regelbrott begåtts. I denna situation skall först samtliga pilvärden bestämmas, med hänsyn till för många pilar i deltavlor, därefter skall de tre eller sex pilarna med lägst poängvärde protokollföras, slutligen stryks det (de) högsta protokollförda poängvärdet och markeras som miss. Arbeta alltid i denna ordning så blir det rätt.

Skjutprotokoll och rättelser

Vid taveltävlingar inomhus och utomhus när det inte finns funktionärer som markörer, skall skyttarna själva föra protokoll i två exemplar. Om det visar sig vara skillnader i pilarnas poängvärden mellan de två protokollen, skall det lägsta värdet gälla. **Bok 3, 14.4.** Om det inlämnade protokollet innehåller räknefel som gör att skytten tjänar på felet skall skytt i klass 16 och äldre diskvalificeras. 10- och 13-klassers protokoll skall korrigeras men skytten placeras efter andra skyttar med samma poäng och korrekt protokoll. Se SBF-kapitlen om tavelbågsskytte inomhus och utomhus.

Om elektroniskt protokoll används och skiljer sig från det skrivna och undertecknade protokollet, skall det senare alltid gälla, dock, om dess resultat är högre än det elektroniska, endast under förutsättning att det är korrekt fört och summerat.

Ett misstag i pilvärde i protokollet som upptäcks innan pilarna är dragna skall korrigeras av skyttarna själva, under förutsättning att man är överens och att alla på butten signerar rättelsen. Om du som domare kallas att göra en sådan rättelse, så gör den för att inte orsaka fördröjning, men informera också skyttarna om att de ska hantera sådant själva i fortsättningen.

Totalsummor och delsummor får alltid korrigeras av skyttarna själva, det är bara enskilda pilpoäng som måste korrigeras innan pilarna är dragna.

Efter rondens slut skall skyttarna skriva under sina protokoll. Detta innebär att skytten godkänner de protokollförda pilvärdena, totalsumman, antalet 10 och X och vid matchskjutning dessutom segaren.

Poängberäkning inomhus

Det är inte ovanligt att skyttar gör misstag eller missar vid skjutning på trippeltavlor, till exempel 10 och 9 i övre deltavlan, ingen pil i den mittre, och 8 i den undre. Enligt regeln om två eller fler pilar i en deltava skall bara den med lägst värde protokollföras med poäng, alla övriga är missar. Resultatet blir alltså $9 - 8 - M = 17$ poäng

Ibland försöker skytten bättra på situationen genom att skjuta en pil i den tomma deltavlan, i vårt exempel kan vi ha 10 och 9 överst, 10 i mitten och 8 underst. Men vi vet att om man skjuter fler än det tillåtna antalet pilar skall bara de tre (eller 6) med lägst värde protokollföras. För att ta reda på vilka pilar som har lägst värde måste man först bestämma samtliga pilvärden genom att hantera situationen på den övre deltavlan. Vi får då $9 - M - 10 - 8$ ($10 - 9 - 8 - M$) och vi protokollför de tre lägsta, $9 - 8 - M = 17$ poäng. Det går alltså inte att tjäna på att skjuta en pil till, i bästa fall blir resultatet detsamma, men ofta lägre.

Om nu skytten begår ytterligare ett misstag genom att skjuta den extra pilen efter stoppsignalen skall pilen med högst värde i serien strykas och bli en miss. Vi hanterar de olika felen i samma ordning som tidigare, dvs först de två pilarna i samma deltava, därefter den extra pilen, och till sist stryker vi över det högsta av de *kvarvarande* pilvärdena, som ju är en nia, med röd penna och ersätter poängen med M. Kvar blir alltså $M - 8 - M = 8$ poäng. Den strukna nian ska alltid vara läsbar, eftersom tidsfelet är ett domslut som kan överklagas, till skillnad från hanteringen av för många pilar i en deltava och för många pilar i en serie, som är fastställda procedurer.

Hantera alltid felen i denna ordning så blir det rätt!

Märka hål

Regel **14.2.4** anger att alla pilhål i poänggivande zon skall märkas på lämpligt sätt. Det innebär att man med en normal penna (inte en tjock spritpenna!) gör ett kort streck mot hålet uppifrån och ett från sidan.

Många skyttar anser att det är viktigt att märka **alla** hål, både inom och utanför poänggivande zoner. En del märker också hål i själva butten och till och med i ställets trävirke. Det behövs alltså inte och det kan aldrig betyda något vid pilbedömningen.

Regelverket anger att en pil som studsar skall protokollföras med värdet av det omarkerade hålet i poänggivande zon, under förutsättning att alla hål har märkts och att ett omärkt hål eller märke kan identifieras. Nyckelorden här är poänggivande zon. Ingen hänsyn tas till eventuella hål utanför den yttersta poängzonen. Det finns dock en säkerhetsventil som talar om att om det finns flera omärkta hål skall pilen ges värdet av det lägsta hålet i poänggivande zon. Reglerna stadgar inget straff för att inte märka hål, men det drabbar skytten själv som riskerar att få onödigt låg poäng på en studspil. Det finns numera också en andra säkerhetsventil, som stadgar att pilen skall ges värdet av det lägsta omarkerade hålet, *såvida inte det finns fysiska bevis för det rätta värdet*.

Det är inte domarens uppgift att märka pilhål

Det är bara under vissa omständigheter, vilket klart framgår av regelverket, som en domare förväntas märka pilhål (studs, hängare och genomskjutning). Men om du ändå granskar en tavla för att avgöra om den behöver bytas och du ser ett omärkt hål, märk det och gör skyttarna uppmärksamma på att det är deras ansvar.

Ofta fördelar skyttarna på en butt sina uppgifter, en skytt märker hål, en annan drar pilar osv. Om domaren märker ett missat hål blir det en påminnelse för skyttarna om deras skyldigheter. Det är förvånande hur ofta till och med erfarna skyttar missar märkningen eller gör den på fel sätt. Lär dem att märka med två korta streck, högst 5 mm, ett horisontellt och ett vertikalt.

Var uppmärksam på att en del skyttar, särskilt inomhus, märker hål i mitten med kraftiga streck eller förstorar ett hål för att skapa en riktpunkt. Detta är definitivt inte acceptabelt. Byt tapeten och tala om för skytten varför.

Pilar kvar i tavlan

Om någon har glömt pilar i tavlan skall skjutningen inte avbrytas. Skytten får skjuta serien med andra pilar (eller skjuta ikapp vid första bästa tillfälle). Domaren skall sedan delta i markeringen och kontrollera att de kvarglömda pilarna inte protokollförs en gång till innan pilarna får dras. **Bok 3, 14.3.**

Problem vid målet

En del problem kan inte vänta till markeringen utan behöver åtgärdas omedelbart. Om det blåser kan en tapet lossna och vika sig över en del av målytan. I så fall ska skyttarna på den butten sluta skjuta och vänta tills övriga skyttar är klara. En domare och de drabbade skyttarna går fram till butten medan övriga skyttar väntar, domaren protokollför de redan skjutna pilarna i sin anteckningsbok, märker hålen, låter skyttarna dra pilarna och lämna dem bakom butten. Målet repareras och skyttarna och domaren återvänder till skjutlinjen och signalerar till skjutledaren hur många pilar som återstår för var och en av skyttarna. När dessa pilar är skjutna går alla fram för att markera, och domaren deltar i markeringen på det aktuella målet.

En fallen butt

Om en butt glider ner eller välter trots att den varit förankrad på ett sätt som domaren godkännt, skall domaren på det målet vidta de åtgärder som anses nödvändiga och se till att skyttarna får fastställd tid att skjuta återstående pilar när situationen har retts ut. **Bok 3, 12.5.1**

Om det är uppenbart att pilarna brutits eller rubbats ur sitt läge så att det inte går att bedöma träffpunkten och därmed poängvärdet, får domaren besluta om vilka åtgärder som ska vidtas. Endast

pilar som omöjligen kan bedömas (till exempel om pilen är bruten och delen mednock, fjädrar och skyttens initialer inte sitter kvar) skall betraktas som icke skjutna.

Detta är den andra av de två möjliga situationerna där en skytt kan få "skjuta om" en pil.

Särskjutning i kvalificeringsronden

Om två eller flera skyttar har samma poäng efter kvalificeringsronden, och **alla dessa skyttar går vidare till elimineringen**, skall de rankas efter antalet 10-poängare (inklusive X) och därefter efter antalet X. **Bok 3, 14.5**

Domaren behöver inte bli inblandad i detta, ofta sköts det av det datoriserade resultatsystemet. Domaren måste däremot säkerställa redan innan tävlingsstarten att systemet verkligen kan hantera sådana situationer. Om skyttarna har samma antal 10 och X, skall domaren lotta placeringen i finalstegen dem emellan, om inte datorsystemet gör det.

Om skyttarna har samma poäng men någon eller några av dem skall elimineras, skall det särskjutas om placeringen. Särskjutningen sker med en pil för poäng på det sista avståndet i kvalificeringsronden. Rätt antal tavlor ska sättas upp centralt på fältet, väl synligt för publiken. Varje skytt skall ha en egen butt, och tavlan skall placeras i dess centrum. Skyttarna får 40 sekunder för att samtidigt skjuta en pil. Ibland är det stort avstånd till skjutledaren och då är det upp till domaren på linjen att meddela skjutledaren när skyttarna är klara. Se till att inga andra än de inblandade skyttarna går framför väntelinjen. **Bok 3, 14.5**

Skyttarna skjuter en pil för poäng. Vid lika poäng vinner pilen med kortast avstånd till centrum. Är skyttarna överens om resultatet gäller deras bedömning. Annars skall domaren bedöma vilken som är närmast mitten. Om det behöver mätas (vilket inte är obligatoriskt för domaren!) skall samma domare mäta båda pilarna. Är den uppmätta avståndsskillnaden så liten att den kan antas vara inom mätfelet, kanske mindre än en millimeter, förklaras skyttarna lika och man låter dem skjuta ytterligare en pil med poäng eller bedömning till centrum.

Om matchschemat för 104 skyttar eller det nya matchschemat för 24 lag används, skall det **särskjutas även för placering 8**, eftersom det är en stor fördel att vara bland de 8 bästa (två omgångar byematcher resp. en omgång).

Till dess att officiell information om särskjutning ges skall skyttarna stanna på tävlingsfältet. En skytt som inte är närvarande när hans särskjutning annonseras anses ha förlorat den.

Osportsligt beteende

En nyhet i regelboken är att den numera också innehåller regler om osportsligt beteende, som säger att osportsligt beteende inte skall tolereras. Sådant beteende av tävlande eller av person/personer som bedöms assistera en tävlande medför att den tävlande kan diskvalificeras och kan dessutom medföra avstängning från framtida tävlingar. **Bok 3, 15.1.7.1 – 3.**

Detta är naturligtvis en gråzon för domaren. Vad menas med osportsligt beteende? Tolkningen är mycket subjektiv och beror mycket av hur domaren uppfattar situationen.

Ett avsiktligt beteende som är störande för andra tävlande måste betraktas som osportsligt och bör ge minst en varning. Okvädningsord och förolämpningar riktade mot dig som domare antingen från en tävlande eller från en ledare som representerar en tävlande bör hanteras lugnt i form av en varning, som innebär att om fler okvädningsord hörs från vederbörande kommer skytten att diskvalificeras.

Ett fysiskt angrepp mot en domare, en medtävlare eller mot någon tävlingsfunktionär tolereras under inga omständigheter. Varje fysiskt angrepp, hot om fysiskt angrepp eller aggression skall medföra omedelbar diskvalificering.

Introduktion till eliminerings- och finalronder

Steg två vid ett mästerskap är elimineringen, där skyttarna rankas och paras ihop för matcher man mot man enligt bestämmelserna i World Archerys regelverk. **Bok 3, kapitel 13**

Antalet skyttar som går vidare efter kvalificeringen är fastställt till:

- 104 skyttar vid Världsmästerskap på tavla utomhus
- 64 skyttar vid World Cup-tävlingar och Olympiska Spel
- 24 lag och mixlag vid World Cup-tävlingar och Världsmästerskap
- 16 lag och mixlag vid Olympiska Spel
- Upp till 32 skyttar per klass vid Svenskt mästerskap inomhus
- Upp till 64 skyttar per klass vid Svenskt mästerskap utomhus

Vid Olympiska spel skjuts en rankingrond för hopparringen. Samtliga 64 deltagande skyttar är ju redan kvalificerade för att delta i elimineringsronden.

Elimineringsronder

I 48-delen, 32-delen, 16-delen och 8-delen skjuter Recurve normalt upp till 5 set om tre pilar på vardera 2 minuter. För Compound skjuts 5 serier om tre pilar. Båda skyttarna i matchen skjuter samtidigt. **Bok 2, 4.5.1.4, 4.5.2.4**

Tidgivningen består av två signaler för att gå till skjutlinjen, 10 sekunder senare en signal som startar skjutperioden.

Beslut togs av WA-kongressen i september 2013 att Recurve skjuter med setsystem i alla finaler, även lagfinaler, medan Compound skjuter med kumulativ poängräkning i alla finaler, utomhus och inomhus. Detta system är också infört i SM-ronderna, Compound skjuter med poängräkning, alla övriga skjutstilar med setsystem.

Finalronder

I kvartsfinaler, semifinaler och medaljmatcher skjuter man på samma sätt, men vid World Archery mästerskap skjuter skyttarna alternerande och har 20 sekunder per pil.

Om tidsschemat är ansträngt kan man använda alternerande skjutning bara i semifinaler och/eller medaljmatcher, den tekniske delegaten avgör detta.

Ingen extra tid för materiell eller medicinska problem ges vid matchskjutning.

SM-rond utomhus, individuellt

Skjutavstånden är för Recurve Elit: 70 meter, för Recurve M och V, Barebow Elit och Compound Elit: 50 meter, för Longbow och Traditional Elit, Compound M och V och Barebow M och V: 40 meter, för Longbow och Traditional M och V: 30m, samtliga skjuter första dagen en kvalificeringsrond om 72 pilar mot 10-ringad 122-cm tavla, för Compound mot 80 cm sexringad. Tävlingen kan genomföras med sex- eller trepilsserier på fyra resp två minuter och skjuts alltid med rotation AB-CD, CD-AB, även under träningskjutningen.

Kvalificeringsronden gäller för ranking till elimineringsronden individuellt, och för korande av Svenska Mästare individuellt och lag för samtliga handikappklasser.

Dag två skjuts eliminering och finaler enligt den Olympiska Rondens matchschema, dvs max 64 deltagare per klass. Alla finalmatcher skjuts på en egen tavla, med omfattning upp till fem set/serier om tre pilar på två minuter, och skyttarna skjuter samtidigt. Domarearbetet fungerar som vid kvalificeringen, men ett antal särskjutningar kan tillkomma. Guldfinalerna kan skjutas alla samtidigt, klass för klass, skjutstil för skjutstil eller damklasser och herrklasser separat.

SM-rond utomhus, lagtävling, kvalificering och ranking

Lagtävlingen avgörs i sin helhet på eftermiddagen dag 1. Den inleds med kvalificeringen som liksom finalerna omfattar fyra serier om sex pilar (två per skytt, en skytt i taget skjuter) på två minuter. Varje klubb lag skjuter på en egen tavla. Avstånden är desamma som vid den individuella kvalificeringen.

Klubblagen vid SM utomhus är **nominerade**, dvs. lagmedlemmarna är anmälda med namn.

Om två eller flera lag hamnar på samma poäng efter kvalificeringen bestäms rankingen av antalet 10-poängare (inklusive X), om fortfarande lika efter antalet X, om fortfarande lika med lottning. **Bok 3, 14.5.1, 14.5.2.** Är det lika poäng (utan hänsyn till 10 och X) för plats 16 skall särskjutning ske.

Efter rankingen följer direkt eliminering och finaler, från åttondel, dvs. högst 16 lag per klass och skjutstil.

Domarearbetet vid lagfinalskjutningen skiljer sig en del från det vanliga, och är ungefär detsamma som vid internationella mästerskap.

SM-rond inomhus, lagtävling, kvalificering och ranking

Lagtävlingen inomhus skiljer sig på ett par punkter från den utomhus, förutom avseende avstånd och tavelstorlekar.

Klubblagen inomhus är **onominerade** och består av klubbens tre bästa skyttar från kvalificeringsomgången. Klubben har dock rätt att byta ut lagmedlemmar före första matchen.

Vid SM inomhus deltar bara de åtta, fyra eller två bästa lagen i varje skjutstil i lagfinalerna, övriga lag rankas efter summan av skyttarnas individuella resultat.

Även skyttar ur M- och V-klasserna och damer får delta i klubblaget.

Om någon skytt är förhindrad att delta i den individuella lagtävlingen eller inte infinner sig till matchstart skall skytten inte ersättas, platsen lämnas tom och motståndaren går direkt vidare.

Finalskjutning för lag, SM

I finalronden för lag utomhus deltar de 16 högst rankade lagen om tre skyttar från kvalificeringen, seedade efter totalpoängen i kvalificeringsronden, inomhus de åtta högst rankade lagen. Man skjuter samtidigt matcher bestående av fyra set/serier om sex pilar, två per lagmedlem. **Bok 2, 4.5.1**

I lagtävlingen skall det finnas ett markerat område bakom enmeterslinjen med rimligt utrymme för tre skyttar och deras utrustning, och ett område för coachen bakom skyttarnas område. Om det finns utrymme för det, markerar man också en ruta för domaren mellan lagens områden. Finns ingen ruta för domaren tar denne plats mellan lagen för att kunna observera dem på bäst möjliga sätt.

I alla finalomgångarna skjuter lagen samtidigt, lagen skjuter fyra set/serier på två minuter vardera där varje skytt skjuter två pilar i valfri ordning. En skytt i taget går fram till skjutlinjen, nästa skytt får inte gå fram förrän den förre har återvänt över enmeterslinjen.

Ingen extra tid ges för materiellfel eller behandling av oförutsedda medicinska problem, men skytten med problem får lämna skjutlinjen för att reparera eller byta utrustning och återkomma för att skjuta resterande pilar om skjuttiden tillåter. Andra lagmedlemmar kan skjuta sina pilar under tiden.

Regelbrott under lagtävlingen

Det finns flera möjligheter att begå regelbrott under lagtävlingen, som kan resultera i bestraffningar. Det är viktigt att det finns en och endast en domare per match, så att båda lagen får en likartad bedömning. **Bok 2, 7.1.1.14**

Mindre regelbrott

Mindre regelbrott beivras genom att domaren visar upp ett gult kort, varvid laget får en tidsbestraffning. Detta sker om:

- En skytt passerar över enmeterslinjen före startsignalen
- Två skyttar ur samma lag befinner sig framför enmeterslinjen samtidigt. För att få likhet i bedömningen anser vi att det sker om båda skyttarna har minst en fot var i marken inom enmetersområdet. **Bok 3, 13.2.2**
- En skytt på väg fram från enmeterslinjen tar upp en pil ur kogret på sådant sätt att pilens spets blir synlig innan skytten står på skjutlinjen. **Bok 3, 13.2.2**
- Om en compo undskytt passerar över enmeterslinjen med releasen hakad på strängen

Vid ett mindre regelbrott ska domaren omedelbart visa upp det gula kortet och ange lagets namn. Kortet ska visas i första hand för lagets coach, försök inte meddela skytten direkt. Håll inte kortet alltför synligt under matchen, håll det diskret bakom ryggen.

Skytten skall återgå bakom enmeterslinjen och börja om, eller ersättas av en annan skytt som har pilar kvar att skjuta.

Domares beslut som anges med gult kort kan inte överklagas.

Större regelbrott

Större regelbrott begås till exempel genom att skytt/lag inte åtlyder det gula kortet, och innebär att lagets högsta poäng i serien skall strykas, **Bok 3, 15.3**. Detta sker om:

- En skytt ignorerar det gula kortet och skjuter en pil utan att först ha återvänt bakom enmeterslinjen.
- En skytt skjuter en pil före eller efter skjuttiden.
- En skytt skjuter för många pilar.

Rött kort är inte längre en regel, men en domareprocedur, och det skall därför ändå visas. När serien ska markeras måste domaren delta i protokollföringen.

Särskjutning för lag – finalronder

Om två lag hamnar på samma poäng i finalronden ska det särskjutas med en serie om tre pilar, en per skytt, för poäng. Särskjutningen utomhus sker på de tavlor som laget tävlat på i den aktuella matchen, utom för Compound, som har en 80 cm 6-ringad mitt på butten. **Bok 3, 14.5.2.3**. Särskjutningen inomhus för Compound och Recurve sker på en vertikal trippeltavla per lag, placerad horisontellt, 130 cm över golvet. Övriga skjutstilar skjuter på samma tavla som i matchen.

Om poängen fortfarande är lika efter särskjutningen vinner laget med bästa pilen närmast centrum. Går detta inte att avgöra vinner laget med näst bästa (eller tredje bästa) närmast centrum.

Om inte detta räcker skjuter man ytterligare särskjutningsserier om tre pilar för poäng, följt av närmast-centrumvärdering tills matchen avgjorts.

Skjuttiden för lagens särskjutning är en minut med en skytt i taget, **Bok 3, 13.4.3**.

Domare vid skjutlinjen

En skjutlinjedomare utses för att hantera procedurerna vid skjutlinjen. Denne är mycket engagerad i skeendet och är väl synlig i sin aktion. Domaren har sin plats bakom skyttarna, mitt emellan lagen vid lagmatcher. Något steg åt sidan eller framåt kan behövas, och ger dessutom ett bättre intryck än en ”domarestaty”. Det är också nödvändigt att ha gula kortet i beredskap, inte i fickan eller väskan, utan i handen lite diskret bakom ryggen.

Vid lagskjutning måste du se till att coachen håller sig på sin plats i sin ruta, och än viktigare, om du ser att en skytt håller på att göra ett misstag, försök förhindra det så att tävlingen genomförs enligt reglerna utan störningar. Men ingrip alltid via coachen. När alla pilarna är skjutna och tre signaler har avgetts går domaren och skyttarna fram mot tavlorna. Domaren stannar mellan tavlorna och cirka 2 meter framför dem, medan skyttarna sköter markeringen på vanligt sätt.

Domaren kan behöva gå fram för att på begäran poängsätta en pil, och sedan återvända till sin plats. Domaren skall alltid döma med standardproceduren för pilbedömning (förstoringsglas från båda sidor, etc.).

När markeringen är klar, resultaten har getts och skyttarna har dragit pilarna och märkt hålen (vilket ska göras så snabbt som möjligt) lämnar alla fältet i god ordning, domaren sist för att säkerställa att ingen är kvar och att nästa omgång kan börja.

Domaren skall med korrekt tecken visa vem som vunnit matchen (även om det inte är sarskjutning). Det är den officiella informationen till alla, och den skall ske så snart som möjligt, även om speakern redan har annonserat segraren (vilket ibland kan bli fel). Stå framför och mellan tavlorna, väl ifrån skyttarna, och håll handsignalen i fem sekunder.

Bye

Det förekommer att antalet tävlande inte räcker för att fylla matchschemat, eller att skyttar drar sig ur på ett sent stadium. En bye är inte en match, utan en situation där en skytt saknar motståndare. Förutom vid Olympiska spel och Världsmästerskap får en skytt med bye träningskjuta på sin tilldelade tavla, under förutsättning att uppställningen på fältet gör det möjligt. Träningskjutningen begränsas till tre set om tre pilar vid all setskjutning och fem serier om tre pilar vid poängskjutning.
Bok 3, 12.2.7, 12.2.8, 16.1.3

Uppgiven match

En uppgiven match uppstår när en skytt inte infinner sig till start eller när en skytt av någon orsak upphör att skjuta under matchen. Följande sker då: **Bok 2, 3.7.4.3, Bok 3, 14.5.2.4**

Om en skytt eller ett lag inte är närvarande när skjutningen startar vid en eliminerings- eller finalmatch förklaras den närvarande skytten (laget) som segrare i matchen. Den närvarande skytten (laget) får träningskjuta på sin tavla (upp till tre set resp. fem serier totalt) men ingen poängräkning sker.

Lika poäng och sarskjutning – individuellt

Om skyttarna efter en match har lika poäng måste det bli sarskjutning för att avgöra vem som ska gå vidare till nästa steg i tävlingen. Domaren är direkt engagerad i sarskjutningen. Även om det är skyttarnas sak att sköta protokollföringen måste domaren först kontrollera att poängen verkligen är lika och att inga summeringsfel föreligger.

Domaren står framför tavlan och visar där för publiken och skjutledaren genom att sträcka ut båda armarna att det fordras sarskjutning. En sarskjutning vid eliminerings- och finalronder består av en pil på skyttens ordinarie tavla. Skyttarna har 40 sekunder på sig vid samtidig skjutning. All individuell sarskjutning inomhus på trippeltavla skall ske på deltavla nummer två.

Vid markeringen går domaren med fram, och skyttarna bedömer. Är skyttarna inte överens bedömer domaren, eventuellt genom mätning. Så snart resultatet kan fastställas visar domaren på segraren genom att peka på dennes tavla. Vänta inte på att poängen ska visas på resultattavlan, ett snabbt avgörande är vad publik och media vill se.

Om särskjutning behövs, kontrollera först att krysset är helt så att det kan användas för mätning, alternativt byt tavla för **båda** skyttarna.

50 meter Compoundrond

Compound Elit skjuter en 50 m compoundrond på 80 cm deltavla med ringarna 5 – 10, övriga compoundklasser på 40/30 m. Till 50/40/30-metersronden hör en motsvarande eliminerings- och finalrond, individuellt och för lag, som skjuts i 5/4 serier om tre/sex pilar med poängräkning, till skillnad från 70/50-metersronden för övriga skjutstilar, där eliminering och finaler både individuellt och för lag skjuts med setsystem, 5 resp 4 set. Lagronden skjuts på två 80 cm sexringade tavlor (tre pilar på varje i valfri ordning) och särskjutning för lag på en sådan tavla i buttens mitt.

Även vid eliminering och finaler inomhus används poängsystem för Compound, fem/fyra serier om tre/sex pilar vardera. WA och SBF har konsekvent genomfört kumulativ poängräkning vid allt matchskytte för Compound, både individuellt och lag, ute och inne, och samtidigt konsekvent setsystem för Recurve, individuellt och lag, ute och inne. SBF har följt efter och infört setsystemet för matchskjutning i alla skjutstilar utom Compound.

Röda kortet

Det finns numera inte något nämnt om det röda kortet i regelboken. Det betyder dock inte att det är avskaffat från bågskyttet. Det röda kortet är fortfarande en domareprocedur som avser att omedelbart visa för skyttar, motståndare, publik, funktionärer, speaker och alla andra att det har begåtts ett regelbrott som medför att högsta poängen skall strykas. Domaren skall därför precis som innan visa upp det röda kortet. Orsaken till att det togs bort ur reglerna är att det aldrig har varit eller ens har varit tänkt att vara ett krav att det skulle visas för att bestraffningen skulle genomföras.

Alltför många har protesterat eller överklagat beslut med motiveringen att det röda kortet inte visades, att det visades för sent eller till och med ”jag såg inte det röda kortet så du kan inte ta poängen”. Därför är det röda kortet inte längre en regel utan en domareprocedur, tänkt att vara en service och ett (o)trevligt inslag i bågskyttet.

FÄLTSKYTTE

Bankkontroll - säkerhet

Att kontrollera att banan är säker är det viktigaste vid varje form av kontroll. Ingen olycka orsakad av grundläggande säkerhetsbrister kan tolereras, och alla potentiella säkerhetsrisker måste identifieras och korrigeras före tävlingen. Det är därför viktigt att domarna deltar i inspektionen i en grupp. Vi rekommenderar följande:

- Kontrollera att ingen gångväg mellan två mål kan ligga i riskzonen för en pil på avvägar. Kontrollera det i terrängen, lita inte bara till arrangörens bankartor.
- Kontrollera att alla gångvägar mellan målen är så väl utmärkta att ingen går fel och kan hamna i en skjutgata. En rekommenderad tumregel är att skyttarna efter att ha lämnat ett mål skall gå minst tio meter i rätt vinkel mot skjutriktningen, men använd den regeln med förnuft. När du genomför inspektionen, gå rätt väg mellan målen så att du kan kontrollera märkningen också. Låt gärna en eller ett par domare stå kvar på skjutlinjen medan andra följer gångvägen från målet så att man ser att ingen hamnar i farozonen på väg mot nästa mål.

- Gångvägar för publiken får inte korsas en skjutriktning, varken framför eller bakom målen. Om det inte kan undvikas måste man placera ut vakter eller så måste gångvägarna spärras, förutom att förses med varningsskyltar.
- Kontrollera att en skytt i skjutposition ser mark bakom hela målet. Om inte, vidta lämpliga åtgärder för att göra skjutningen på det målet säker. Vad finns på andra sidan kullen där målet står? Vakter kan behövas. Var medveten om att ett skjutnät inte stoppar en kolfiberpil som missat målet, så bara ett enda nät räcker inte.
- Åskådare hålls normalt på säkert avstånd genom att de leds via avspärrade områden, hela deras väg markeras med rep eller band. En skjutgata med 25 meters bredd brukar räcka, åskådarna står då minst 10 meter vid sidan av skyttar och skottlinje. Men, om man skjuter i en smal skjutgata med träd behövs större bredd, en pil som träffar ett träd kan ta oväntade vägar.
- Kom också ihåg att det kan behövas säkra vägar för sjukvårdspersonal eller transporter inom området, så att skjutningen inte behöver avbrytas eller personalen utsätts för risker. Det bör finnas särskild personal avdelad för att leda folk in och ut ur området på säkra vägar, och domare måste kunna röra sig mellan målen utan risk. Alla domare måste också skaffa sig grundlig kännedom om sitt tilldelade område.

Bankkontroll - målen

Kontrollera att samtliga mål är ordentligt utförda. Före inspektionen behöver du ha arrangörens bankarta, med tavelstorlek och avstånd för alla mål, även för den omärkta banan. Innan du börjar, kontrollera att antalet mål av varje storlek stämmer, och att avstånden är rätt enligt regelboken. Bara domare som ska kontrollmäta den omärkta banan behöver veta de planerade avstånden. Detta minskar drastiskt risken för att en karta med avståndsangivelser hamnar på villovägar. Genom att granska kartan bör du kunna se att banans höjdvariationer och de olika gångavstånden är inom reglerna. Markera uppåtmål och neråtmål med något lämpligt tecken. Se alltid målet ur skyttens synvinkel.

- Syns hela tavlan från båda skjutpositionerna? Kom ihåg att det finns kortväxta skyttar, neråt 150 cm.
- Fungerar båda skjutpositionerna för både höger- och vänsterskyttar?
- Går det bra att stå i både vänster och höger skjutposition? Är pålen synlig och korrekt?
- Finns det nerhängande grenar som kan vara i vägen för pilen för skyttar med svaga bågar? Se till att det finns marginal, regn kan få grenar att sjunka ner.
- Finns det nerhängande grenar ovanför skjutpålen som kan vara i vägen för bågen vid skjutningen? Tänk på långa recurvebågar, långbågar, långa skyttar och stabilisatorer etc.
- Är målets avstånd korrekt? Även om du inte har tid att mäta alla, mät så många du hinner. Toleransen är en meter för mål över 15 meter så det går bra att använda en enkel avståndsmätare i stället för ett måttband.
- Sitter tavlan tillräckligt högt över marken och är butten tillräckligt stor? Minst 15 cm från marken till poänggivande zon, minst så stor marginal till buttens kant att en poängpil stannar i butten. Kontrollera också att målet står i det närmaste vinkelrätt mot skjutriktningen.
- Det är bra att skriva tavelstorleken med filtpenna på buttens baksida för att minska risken för misstag i stressen på tävlingsdagens morgon. Särskilt viktigt är det på den omärkta banan. Se också till att reservtapeterna som brukar ligga under plast bakom butten har rätt storlek. Hur man kontrollerar tavlornas storlek beskrivs i avsnittet om tavelskytte.
- Undvik att stöджа butten mot ett träd, eventuella genomskjutna eller delvis genomskjutna pilar kan skadas mot stammen.

Skjutning och markering

De senaste reglerna ger skyttarna på ett mål ganska stora inbördes friheter att besluta om fördelning av skjutplatserna. Det som är viktigt är att de två första i gruppen, vilka de än må vara, som går fram till pålen, skall skjuta på de övre 40 cm tavlorna och i kolumn 1 och 3 (för vänster resp. höger skytt) på 20 cm tavlor. Nästa två skyttar skall skjuta på de nedre 40 cm tavlorna och i kolumn 2 och 4 på 20 cm tavlor. Om ingen annan information ges, kommer detta att bestämma om skytten har missat tavlan eller inte. Om vi har två 60 cm tavlor sida vid sida, skall skyttarna på vänster sida om pålen (dvs. skytt 1 och 3) skjuta på den vänstra, och 2 och 4 på den högra.

Om du (på 20 cm tavlor) hittar två pilar som hör till samma skytt i en och samma deltavla skall bara den lägsta pilpen protokollföras med poäng som den sitter i tavlan, medan den andra pilen, precis som inomhus, är en miss.

Domarens tilldelade område

Domarna ute på banan måste vara placerade så att deras mål alltid kan nås på säkra vägar. Bedöm hur målen ska fördelas på bästa sätt. Ordföranden eller vice ordföranden delar ut domarnas ansvarsområden. Med två eller flera banor är det klokt att dela in domarna i lag, ett för var bana. Om tävlingen varar mer än en dag, låt samma domare ansvara för samma bana båda dagarna för att ge dem en god chans att lära känna sina områden.

Materielkontrollen

I fältskytte är det viktigt att se om någon del av skyttarnas utrustning bara är avsedd för avståndsmätning eller om någon detalj är ändrad för avstånds- och vinkelmätning. Detta gäller samtliga skjutstilar. Se till så att stabilisatorerna inte riskerar att störa andra skyttar. I fältskytte får stabilisatorerna inte *erbjuda någon extra hjälp för avstånds- eller vinkelmätning. Om skytten använder swingbar får den inte ha någon skala som kan användas för vinkelmätning.*

Skjuttiden

World Archery har aldrig haft för avsikt att generellt mäta skjuttiden. Om det hade varit så, skulle man behövt ett stort antal tidskontrollanter eftersom alla skjutere vid olika tidpunkter. Regeln om skjuttid kom till för några år sedan eftersom en del mycket långsamma skyttar skapade flaskhalsar som påverkade hela tävlingen. Men tro inte att du behöver klocka varenda skytt som passerar genom ditt område. Regeln finns där för att du ska kunna ha kontroll på och undvika att en långsam skytt eller grupp spräcker tidsschemat. Använd din makt med förstånd.

WA-reglerna säger att om en skytt eller patrull i onödan fördröjer tävlingen (under kvalificeringen eller elimineringen) för sin egen eller andra patruller, så ska domaren varna skytten/patrullen, varefter han kan klocka skytten/patrullen utan särskild förvarning under resten av rondan och dela ut skriftliga varningar med poängavdrag från tredje varningen.

Om du klockar en skytt så ska denna procedur användas:

- a) Om en skytt observeras överskrida tidsgränsen 3 minuter, ska skytten varnas skriftligen på skjutkortet, Domaren signerar med sina initialer och anger tidpunkt och målnummer, troligen på baksidan, enligt beslut av arrangemangets domaremöte. Detta sker utan poängavdrag.
- b) Om förseelsen upprepas, skall domaren göra en ny anteckning på skjutkortet och verbalt varna skytten om poängavdrag från nästa gång.
- c) Från tredje gången och vid alla efterföljande tidsöverskridanden ska domaren ta bort den högsta pilpoängen på målet, och notera det på skjutkortet. Vid sammanställningen räknas dessa pilar som missar. **Bok 4, 24.6, 29.8.2**
- d) Vid SBF Fälttävlingar börjar poängavdragen redan från andra tidsförseelsen.

Tiden börjar mätas i det ögonblick skytten intar skjutpositionen, vilket skall göras så snart den blir ledig. Huvudsyftet med detta är att skytten inte ska få extra tid för avståndsbedömningen eller för att studera terrängen i förtid genom att stanna upp på vägen fram. Om du observerar sådant uppträdande, ingrip och be skytten genast gå till skjutpålen, varefter du omedelbart startar klockan (vid den tidpunkt då skytten rimligen borde hunnit inta skjutpositionen). Dock, om skyttarna just har haft en ansträngande backe upp mot målet kan du naturligtvis tillåta en kort andhämtningspaus. Tidsvarningar förs inte över till nästa rond i tävlingen. Klockningen i finalronder påminner mer om tidgivningen vid tavelskytte, se beskrivningen i **Bok 4, 24.8**.

Avståndsmätning

World Archery-kongressen har beslutat att skytten inte får uppenbart använda någon utrustningsdetalj för avståndsbedömning/mätning. Understryk detta vid lagledarmötet inför tävlingen. World Archerys fältskyttekommitté har gett ut en anvisning om vad som är tolerabelt eller ej i en World Archery fälttävling. En kroppsdel (hand/tumme/finger) anses dock inte som utrustning i detta sammanhang och får följaktligen användas som hjälpmedel.

Vad är tillåtet och inte tillåtet på den omärkta fältbanan?

Observera att en World Archery fälttrond kan vara helt omärkt, helt märkt eller en kombination av båda. Observera också att vid nationella tävlingar kan det förekomma solfjädrar och/eller walkupmål. Se upp med dessa, så att man skjuter rätt antal pilar på rätt tavelstorlek här.

Vid World Archery mästerskap liksom vid de flesta fälttävlingarna i Sverige finns det alltid en märkt och en omärkt bana i kvalificeringen, medan alla mål i elimineringen skall vara märkta.

Inom WA är man medvetna om att i många länder vill folk skjuta som ”på den gamla goda tiden” med solfjädrar och walkup, medan andra helst vill skjuta omärkta banor. Eftersom det finns en majoritet för att skjuta omärkt behöver vi regler för att omärkta avstånd verkligen ska förbli omärkta. Därför förbjuder man utrustningar för avståndsmätning av alla slag, även de allra enklaste. För om man tillåter någon enkel anordning, kommer det snart en lite mer avancerad – och så vidare.

Följande är inte tillåtet på den omärkta fältbanan

1. Att ha mer än en egen siktskala på siktet, bågen eller bland skyttens anteckningar tyder på att man kan använda siktet som avståndsmätare med hjälp av en skala, och det är inte acceptabelt.
2. Den som har en eller flera skalor som inte överensstämmer med de verkliga siktesinställningarna kan anklagas för att ha en extra skala för avståndsmätning. Medtävlare och domare kan hålla utkik efter sådant.
3. Om skytten vill ha en siktskala för en annan riggning av bågen, eller som han vill ha kvar för framtida behov, går det bra att sätta tejp över den för att vara på den säkra sidan.

Observera att en regeluttolkning nyligen tillåter skytten att ha **EN egen siktskala** förutom tillverkarens på siktet eller på annat ställe i utrustningen.

En annan säker indikation på att skytten mäter avstånd är att han höjer bågen, siktar och tar ner en eller flera gånger på ett mål och sedan justerar siktet innan han verkligen skjuter. Den som gör så kan dessutom öda tid i onödan och vara till förargelse för sina medtävlare. Den som har limmat på en plastbit eller något annat på båge eller sikte som kan användas för att jämföra med målstorleken bryter uppenbart också mot reglerna. Man kan dock använda någon ordinarie utrustningsdetalj för detta utan risk.

Rent generellt får man inte förändra sin utrustning med någon detalj som går att använda för storleksjämförelse och mätning. Det är inte tillåtet med ett scope med ett kors och en eller flera extra linjer på korset, inte heller med ett scope med mer än en cirkel, mer än en linje i varje riktning, eller en kombination av cirkel och kors där korset passerar genom cirkeln. Det är inte tillåtet att ha

någonting på siktet eller i siktfönstret med flera linjer eller prickar som inte är naturliga delar av utrustningen.

Här följer några exempel på scopes som inte är tillåtna:

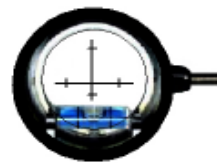
Ett kors genom ringen

En punkt och en linje

Ett kors med olika långa linjer

Ett kors med skalor som inte når kanten

En pålimmad plastbit ovanpå scopet

Att hålla upp något framför sig att mäta med, en linjal eller liknande är inte acceptabelt.

Att ha anteckningar eller skisser som visar en relation mellan sikte eller pil etc. i förhållande till tavlan är inte acceptabelt. Man får naturligtvis använda sådant vid övning, men inte ta med det till tävlingen. Barebowskytten får inte ha en skiss av sin tab eller anteckningar om relationer mellan tabens märken och skjutavstånd. Det går bra på träningen, men inte på tävlingen. **En skala på taben är numera tillåtet enligt en ny regel**, men den får inte ha siffror och alla streck måste vara lika till färg, form och storlek. Dock tillåts två olika längder på streck, och avståndet mellan strecken är valfritt och får variera. Inga andra märken eller anteckningar får finnas på taben. Likaså måste barebowskytten vara beredd på att tejpa sitt siktfönster om det finns några märken som skulle kunna användas för siktning eller avståndsmätning. Det avser tydliga och distinkta märken, mer suddiga och otydliga som camomönster ska inte vara något problem. Att ha anteckningar eller skalor som anger hur man siktar uppåt och neråt är inte tillåtet, liksom varje anordning för att mäta vinklar. Man får använda mobiltelefon på banan, men inte för att ta emot hjälp med skjutavstånd. Det är patrullchefens uppgift att kontrollera att mobiltelefoner används korrekt. Kikaren får inte vara försedd med skalor eller anordningar för avståndsmätning. Det är också emot reglernas anda att ha med någon form av elektronisk utrustning för datalagring på fältbanan.

Följande anses tillåtet på den omärkta fältbanan

Att hålla upp handen eller ett finger framför sig för att mäta med är tillåtet, eftersom det inte är att betrakta som utrustning.

Ett sikte med EN siktpunkt, en ring eller ett kors. En punkt med en ring är ett gränsfall, men anses så lik en normal siktring med en punkt i, att den är acceptabel.

Här följer några exempel på tillåtna siktbilder:

En punkt

En ring

En ring och en punkt

En ring och ett kapat kors
Linjerna går till kanten

En punkt och ett kors, linjerna går till kanten

Alla standardsikten, från seriösa tillverkare, är tillåtna inom de ramar som anges ovan. Den som tänker efter lite före köpet av utrustning kan bespara sig onödiga utgifter.

Alla kopior ur regelverket, såsom avstånden för olika tavelstorlekar osv. är tillåtna, dock inte hand- eller maskinskrivna.

Anteckningar som innehåller den normala siktscalen, med hänsyn till inskränkningarna ovan, är tillåtna, dock bara i skjutstilar som använder sikte (Compound och Recurve). Endast en referenspunkt per avstånd i skalan tillåts.

Var och en som tänjer på reglerna är troligen medveten om det. Enligt vårt förmenande finns det ingen ursäkt för sådant beteende – den som är osäker kan alltid fråga. För att hålla World Archery och SBFs fälttävlingar rättvisa, skall skyttar alltid rapportera till domare om sådant de observerar som kan antas vara oacceptabelt med avseende på utrustning, tidhållning och regeltänjning. Domaren är till för att hjälpa oss alla att genomföra en bättre och rättvisare tävling. Det är varken okamratligt, oartigt eller osportsligt att rapportera vad du ser.

3D – EN KORT INTRODUKTION

3D är en variant av skogsskyttet som är ganska ny hos World Archery och fortfarande under utveckling. Därför är det extra viktigt att ha en kopia av de senaste reglerna. En del anser att fältskytte är detsamma som tavelsskytte i skogen, medan 3D är simulerad jakt.

Jovisst, fältskyttet har drag av tavelsskytte, båda använder runda måltavlor monterade på buttar, även om terrängen är lite vildare. 3D är då mycket mera av jakt eftersom målen är djurmodeller i full skala av något material som tål pilbeskjutning. Målen ställs upp på ett sätt som påminner om djurens naturliga miljö, och bågtyperna i 3D påminner mer om de som används för jakt.

Compound och traditionella bågar används, och det finns ingen plats för recurvebågar med sikte i de internationella 3D-reglerna. Alla avstånd är omärkta. Många tävlande har tidigare tävlat i liknande sammanhang inom andra organisationer och är ovetande om hur World Archery-reglerna fungerar. Här kommer domarens roll som instruktör och lärare in. Som i alla andra World Archery -discipliner finns det ett och samma grundläggande regelverk, med en del variationer för att täcka in de olika tävlingsformerna.

Tävlingen

Till att börja med består WA-tävlingen av två kvalificeringsronder, med tjugofyra mål i varje, vanligen skjutna under två dagar. Tävlingen fortsätter med elimineringsronder och finalronder på samma sätt som i fältskytte och avslutar med medaljfinalerna. Elimineringsronden består av matcher om sex mål. Finaler och medaljmatcher består av fyra mål vardera. Eftersom alla skjutavstånd verkligen skall vara omärkta och okända för alla tävlande har man på senare tid flyttat skjutpålarna mellan matcherna. Skjutpålarna för elimineringsronden och finalronden sätter medföljande domare ut allt eftersom man kommer fram till skjutmålet.

I kvalificeringsronden skjuter man två pilar per mål, men i alla andra ronder bara en pil.

Finaler skjuts vanligen på ett centralt område där åskådare kan följa tävlingen.

Tanken bakom 3D är att alla mål ska vara omärkta, att alla skjutavstånd är okända för skyttarna och tävlingen rättvis. För att säkerställa det har man på sistone placerat om pålarna inför varje match. Det kräver god planering och tillräckligt med domare både för att ställa ut pålar och styra matcherna.

Banan

När du går runt banan skall du se markeringar som pekar på vilken väg du ska ta. Skyttarnas väg från mål till mål måste vara säker för alla. Banläggaren bör också lägga in en säker väg för domare och funktionärer för att möjliggöra snabbare passager. Se till att den verkligen är säker.

När du fortsätter din kontroll, se till att skylten med målets nummer syns väl från gångvägen, att när du står vid skylten du kan se skjutpålarna, men inte målet självt. Det hindrar att efterföljande tävlande kan få fördel av att se var gruppens pilar hamnar.

Från nummerskylten ska du alltså kunna se målbilden och skjutpålarna, från målbilden ska du kunna se målet och pålarna. Därmed kan man se om målet är ledigt.

Målen

Nya regler medför att målen kan få nästan vilken design som helst, under förutsättning att mål som skall användas i tävlingen har publicerats i god tid före arrangemanget, så att skyttarna vet vad de kommer att ställas inför.

Det skall också finnas träningsmål med samma utseende som tävlingsmålen.

Alla målen skall ha en 11-ring och en 10-ring. 8-zonen är sällan cirkulär utan motsvarar ungefär hjärta/lungor hos ett djur. Alla kroppsträffar utanför 8-zonen ger 5 poäng, förutom horn och klövar som är missar.

Om begränsningslinjen mellan hoven eller hornet och kroppen är diffus är det allmänt vedertaget att domaren med spritpenna ritar en skarp gräns, så att skyttarna kan använda normala regler för linjeträffar.

En bild av varje mål ska placeras 5 – 10 meter innan skjutpålen. Men se till att bilden verkligen föreställer det aktuella målet. Små figurer skall alltid placeras parvis, (eller fyra bredvid varandra), andra mål får placeras parvis. Var vaken för att de olika zongränserna måste vara exakt lika på alla figurerna.

Svans, vinge, stjärtfjäder har orsakat mycket diskuterande, men regeltolkningar har fastställt att såvida det inte rör sig om hov eller horn, skall poängen för sådana träffar vara 5.

Större mål har ofta en utbytbar centrumdel, som består av en plugg av samma material som målet i övrigt. Pluggens kantkontur misstas ofta för en zongräns, så som domare måste du vara beredd att svara på frågor och klargöra det.

Skjutpålar

I 3D markeras skjutpositionen med små pålar. Compound skjuter från röd påle, Barebow, Longbow och Traditional från blå påle. SBF tävlar även med Recurve i 3D, med samma avstånd som Compound. Skyttarna skjuter parvis, en vid varje påle. Man behöver inte röra pålen med foten, man får faktiskt stå upp till en meter från pålen åt valfritt håll, utom framåt. Skyttarna vid pålen samarbetar för att båda ska kunna skjuta på säkert sätt.

Röd påle kan placeras på valfritt avstånd inom intervallet för målstorleken. Maxavståndet för compound är 45 meter. Blå påle står på avstånd upp till 35 meter, beroende på målstorleken. För båda pålarna gäller att minsta avståndet ska vara 5 meter.

Säkerhet

Säkerheten är av central betydelse. En pil som missar målet kommer nästan säkert att fortsätta långt framåt. Vi måste vara medvetna om vad som finns bortom målen, och hur nära det är till andra mål och gångvägar. Tänk också på rikoschetter som lätt orsakas av att målets oregelbundna konturer skickar iväg pilen i riktningar som du aldrig har sett eller trott på i tavelsskytte.

Bågarna

Compound och Barebow är desamma som i Fält. Longbow och Traditional tävlar bara i 3D, och deras specifikationer finns i detalj i regelboken. Eftersom 3D utvecklas snabbt kommer det flera nya tolkningar och bylaws som gäller dessa bågar, så vi måste se till att vara uppdaterade på dessa senaste regler.

Det är viktigt att noga granska alla bågar vid materielkontrollen för att se om något är tillfogat för att användas för avståndsmätning. Det kan vara märken, repor, extra skruvar etc. Fråga skytten vad avsikten är, och om du misstänker något, be skytten ta bort den eller täcka över den.

Tänk också på att skyttarna inte får ha med sig bilder på målen. De får inte ha en lista på mål och målstorlekar. De får ha regelboken som täcker avstånden, men inte mer som kan vara till hjälp för avståndsbedömningen. Barebow, Traditional och Longbow får inte ha några skriftliga anteckningar som rör ordinarie siktmärken. Det är tillåtet för compoundskyttar och recurveskyttar.

Appendix 3, Tävlingsjury

WA har nyligen utvecklat en beskrivning av processer och procedurer för tävlingsjuryn. Eftersom det är fullt möjligt att en domare en dag finner sig vara ledamot i juryn, följer här de riktlinjer som Stadge och Regelkommittén har utarbetat i samverkan med domarekommittén.

Tävlingsjuryns överklagandeprocuderer och ansvar

Att respektera tävlandes och lagledares rättigheter är några av de viktigaste kraven vi ställer på ett World Archery-arrangemang. Det vore mycket olyckligt om handlingar av en annan tävlande, en domare eller en medlem av arrangörens organisationskommitté skulle orättvist en tävlandes prestation eller resultat. Därför, WAs regler öppnar för att en tävlingsjury skall kunna hantera oenigheter vid tävlingen för att skydda allas rättigheter.

Detta som följer är del två av två artiklar som diskuterar tävlingsjuryn. Del ett är avsedd för tävlingsarrangörer. Denna artikel är riktad mot juryledamöter för att hjälpa dem att förstå deras rättigheter och ansvar. För Olympiska Spel och andra arrangemang på hög nivå finns en mer detaljerad procedur, beskriven i ORIS eftersom många fler är involverade och hela situationen blir mycket mer komplex.

Att vara juryledamot.

Att tjänstgöra som ledamot eller suppleant i tävlingsjuryn är en viktig aktivitet med stort ansvar. Att du blir utvald är en hederssak, som betyder att den organisation som valde dig anser att du är rättvis, regelkunnig och väl respekterad.

Det finns situationer när du bör avböja att tjänstgöra som juryledamot, eller åtminstone neka att delta i ett specifikt mål. Du bör inte tjänstgöra om det finns något rimligt skäl till att en av parterna, eller allmänheten, kan tro att du kommer att favorisera endera parten, även om du i realiteten är helt neutral. Till exempel, om det kan upplevas som att du har en relation till endera parten i dispyten kan någon ifrågasätta din opartiskhet. I sådant fall bör man kalla in en suppleant i juryn. Det handlar inte om att det föreligger en intressekonflikt, utan snarare om att en vettig person över huvud taget skulle kunna misstänka att det föreligger en intressekonflikt.

Du måste informera juryns ordförande eller tävlingsarrangören om du vet någon orsak till att du inte kan tjänstgöra. Det inkluderar också att du har andra uppgifter som kan kollidera med jurytjänsten, eller om du inte kan vara på skjutfältet eller i dess närhet för att tjänstgöra.

Förbereda för juryn

Domarekommissionens eller Tävlingsjuryns ordförande skall i samverkan med jurymedlemmarna planera för deras tjänstgöringsschema, så att det alltid finns någon beredd att tjänstgöra. Det innefattar också den officiella träningen, och när suppleanter kan kallas in. Eftersom det är troligt att jurymedlemmar inte kan stå till förfogande vid alla tider på dygnet, behöver ersättare och i vilken ordning de ska kallas in, vara uppgjorda. Jurymedlemmar och ersättare som kan kallas in för tjänstgöring måste hela tiden vara närvarande på fältet eller i dess närhet och bör vara utrustade med telefoner, sökare, eller comradio för att snabbt kunna tillkallas. Om en jurymedlem eller en ersättare av någon orsak måste lämna fältet skall juryns ordförande eller domarekommissionens ordförande meddelas. Varje ledamot och ersättare skall ge sina kontaktuppgifter till varandra, till domarekommissionens ordförande och till arrangören, och skall när som helst under tävlingen vara kontaktbar (tjänstgörande eller inte), med telefon, radio eller e-post.

Procedurer för överklagande

Överklagande av beslut av domare måste ske skriftligen från lagledaren eller av skytten själv om ingen ledare utsetts. Anmälan om avsikt att protestera skall lämnas till Ordföranden för domarekommissionen inom den tidsram som gäller för det aktuella steget i tävlingen. Protesten till tävlingsjuryn skall skrivas på engelska, och helst på World Archerys blankett för överklagande, som

sedan skall lämnas till Ordföranden för domarekommissionen tillsammans med gällande avgift. Blanketten finns längre ned i detta dokument. Användning av blanketten, även om den rekommenderas, är inte obligatorisk förutom vid Olympiska spel och andra större arrangemang.

När ett överklagande kan påverka flyttningen av en skytt från ett steg i tävlingen till nästa, skall avsikten att protestera lämnas inom 5 minuter från slutet av ronden eller matchen, vilket som är först. Under finalerna i matchronder skall avsikten att protestera lämnas in inom 5 minuter från matchens slut eller före starten av nästa match, vilket som kommer först. Den skrivna protesten skall lämnas till juryn inom 15 minuter från slutet av den aktuella matchen eller ronden, vilket som kommer först.

Ordföranden för domarekommissionen skall meddela följande att en protest har lämnats:

- 1) Teknisk Delegation
- 2) Tävlingsjuryns Ordförande
- 3) Skjutledaren
- 4) Resultatansvarige
- 5) Lagledarna för de berörda lagen
- 6) Skytt, domare eller annan person som protesten avser eller påverkar

Ordföranden för domarekommissionen får delegera uppgiften att kommunicera informationen, men behåller själv det slutliga ansvaret för att det sker.

Juryn måste samlas snarast. Så snart de har samlats skall de göra följande, och i den ordningen:

- a) Läs och klart förstå protesten;
- b) Konsultera regelboken så att de har till sitt förfogande all information som kan beröra fallet;
- c) Besluta med ledning av innehållet i protesten vilka vittnen som skall kallas;

Alla vittnen och direkt berörda skall intervjuas av juryn. Vittnen skall kallas i följande ordning:

- a) Den protesterande parten, om så önskas åtföljd av lagledaren;
- b) Andra som direkt har sett den påstådda händelsen;
- c) Domaren, funktionären eller annan person som beskylls i överklagandet eller som kan vara direkt berörd. Till exempel, om överklagandet avser en domare under matchskjutning som skulle kunna ändra matchresultatet skall motståndaren också informeras även om protesten inte på något sätt avser dennes uppträdande, men kan ändå påverkas av domslutet. Ordföranden för domarekommissionen kan avkrävas vittnesmål om domarens handlande följer en etablerad och detaljerad procedur.

Om domaren så begär kan Ordföranden för domarekommissionen åtfölja domaren till juryn, och får, beroende av omständigheterna, yttra sig för juryn.

Juryns ordförande skall arbeta för en avspänd atmosfär. Det kan göras genom att redan från början framhålla att vad juryn vill ha av alla vittnen är en enkel beskrivning av händelsen, så som de personligen upplevde den. Vittnen skall också påminnas om att avsikten med juryn är att, om det är möjligt, skydda alla involverades rättigheter och resultat.

När alla vittnen har kallats och vid behov kallats igen, måste juryn än en gång gå igenom fallet och reglerna och diskutera överklagandet. Jurymedlemmarna bör grunda sitt beslut på det skrivna underlaget och på de vittnesutsagorna som förelagts juryn. Jurymedlemmar bör normalt inte basera sina beslut på vad de själva sett vid tävlingen och som inte har framförts av endera en part eller ett vittne eftersom jurymedlemmen troligen inte sett allt som kan vara relevant. Vidare, en jurymedlem bör inte basera sina beslut på kommentarer som uttalats av tredje part som inte är vittne och som inte har framträtt inför juryn.

Beslutet blir helst enhälligt, men går inte det skall majoritetsbeslut gälla. Juryn skall utfärda ett skriftligt yttrande som innefattar beslutsunderlag och beslut.

Det officiella beslutet skall omedelbart tillställas den person som lämnade in överklagan, andra parter som involverats i ärendet, Domarekommissionens Ordförande och Organisationskommittén före nästa steg i tävlingen eller före prisutdelningen. Den tekniske delegaten skall assistera World Archerys presschef med att komplettera texten i juryns yttrande inför publiceringen, med tyngd lagd på att den skall vara lätt att förstå och i möjligaste mån fri från tekniska termer.

För Olympiska Spel och andra större arrangemang finns en detaljerad anvisning i ORIS.

Avsikten med juryn

Tävlingsjuryn finns för att garantera andan av rättvisa i tävlingen och en rättvis tillämpning av reglerna. Juryn skyddar de tävlandes rättigheter liksom domaren som ansvarsfullt utfört sitt arbete.

Ett specifikt jurybeslut är inte en rättslig tolkning som är bindande för framtida tävlingsjuryer. Av samma skäl skall en jury inte ta hänsyn till tidigare jurybeslut. Det finns flera goda skäl till det. För det första, ett beslut av en viss jury är baserat på unika fakta och omständigheter i just det fallet, som antagligen inte är kända för en annan jury. För det andra, beslut måste fattas så snart som möjligt på tävlingsplatsen av folk som inte har någon vana vid att skriva rättsliga dokument. En tävlingsjurys beslut är vanligen mindre än en sida, och påminner inte ens om ett typiskt juridiskt beslut som är avsett för att vara bindande för framtiden. Och till sist, i praktiken, skulle en tävlingsjury knappast ha tid eller andra resurser för att studera gamla jurybeslut innan man faller domen i det aktuella fallet.

Det är viktigt att reglerna följs utan hänsyn till någon jurymedlems personliga tyckande om reglernas vara eller icke vara. Förväntningen att reglerna skall följas är ett fundamentalt krav i all organiserad sport. Juryn måste dock räkna in alla fakta och omständigheter för att tillämpa reglerna i ett specifikt fall.

Trots att varje fall är unikt, finns det några viktiga vägledande principer att hålla i minnet:

- i. Juryn skall undvika att ta skjutpoäng från en tävlande, om det inte finns en specifik regel som kräver det.
- ii. Om det föreligger ett ärende där reglerna tillåter att skjutpoäng dras, skall varje osäkerhet räknas skytten tillgodo.
- iii. Om en tävlande inte skjuter en pil under den tillåtna skjuttiden på grund av något fel, begånget av en funktionär, eller av säkerhetsskäl, skall skytten beviljas tid för att skjuta pilen.

Det är möjligt att olika regler kan medföra olika resultat i ett ärende. Personen som protesterar kan peka på en regel som stödjer protesten, medan motparten anser att en annan regel skall gälla i fallet. Det kan tyckas att båda reglerna skall gälla men de ger olika resultat. Därför ska en jury aldrig bara blint tillämpa en regel som ser ut att passa in utan att ta hänsyn till fakta och omständigheter är sådana att det kan anses rättvist att tillämpa regeln. En jury skall också ta hänsyn till vad som är avsikten med regeln innan den tillämpas i en specifik situation.

Juryn måste också ta hänsyn till hur ett domslut i ett fall påverkar tävlingsresultatet. Det kan tänkas att ett misstag har begåtts, men att den klagande skyttens handlande varit sådant att juryn inte ska bevilja den begärda rättelsen på grund av en annan regel. Till exempel, antag att en domare i matchskytte anger en pil som 10, men protokollföraren skriver 9 på skjutkortet. Vid matchens slut signerar den förfördelade skytten protokollet och lämnar in det men klagat sedan på att kortet är fel. I detta fall skall juryn hålla i minnet att det finns en regel som säger att en skytt som signerar och lämnar in ett protokoll godkänner varje pilvärde som det står. Juryn måste ta hänsyn till hur signeringen och inlämnandet av ett felaktigt protokoll ska påverka överklagandet.

Eftersom en del misstag inte kan hanteras efter tävlingen föreskriver reglerna att vissa handlingar är slutliga och inte kan överklagas, till exempel när ett överklagande eller meddelande om överklagande inte har lämnats in i tid, korrigerings av ett pilvärde, och fel i totalsumman på skjutkortet sedan det har signerats och lämnats in. I dessa situationer kan juryn inte behandla något fel eftersom det finns en specifik regel som anger att vissa situationer är slutliga och inte kan överklagas. Även om det kan

tyckas orättvist måste juryn tänka på att dessa situationer befinner sig i en balans mellan att korrigera fel, att få fram ett slutligt tävlingsresultat, och den tävlandes eget ansvar för sina handlingar.

Beslut av en tävlingsjury är slutliga och kan inte överklagas. Men de involverade parterna bör komma ihåg att regelboken (Bok 1, regel 1.8.3) öppnar för att Presidenten vid varje mästerskap i en nödsituation har en tillfällig rättighet att ändra vilken regel som helst som bedöms vara nödvändig för att skydda World Archerys bästa intressen. Beroende på omständigheterna kan det innefatta ett jurybeslut och en underliggande regel som kunnat påverka juryn. Dock, av praktiska skäl kan det bara göras om fortsatta aktiviteter (exempelvis fortsatt matchskjutning) inte påbörjats på grund av jurybeslutet.

Slutsats

Eftersom jurybeslut är slutliga och inte kan överklagas och kan ha stor betydelse i vilken tävling som helst, medför det stort ansvar och en viktig tjänst för bågskyttevärlden. En jury måste försäkra sig om att med alla fakta och omständigheter och avsikten med reglerna så är dess beslut rättvist för alla parter och fattat i harmoni med de högsta målen för en olympisk sport.

A.4 Checklista – Tavelbana

Datum:

Plats:

Tävling/Rond:

- 1. Säkerhet
- 2. Avstånd
- 3. Skjutstillarna separerade
- 4. Tavellinjen
- 5. Skjutlinjen
- 6. Väntlinjen
- 7. Tremeters linje
- 8. Medialinje
- 9. Skjutgator
- 10. Buttar
- 11. Tapeter
- 12. Tapetuppsättning
- 13. Centrumhöjd
- 14. Buttarnas vinklar
- 15. Buttarna säkrade
- 16. Tavelnummer, rätt placerade
- 17. Vindflaggor, 40 cm höga, 25-30 cm
- 18. Nummer på skjutlinjen
- 19. Skjutpositioner markerade på skjutlinjen
- 20. Signaler, visuella, akustiska
- 21. Högtalarsystem
- 22. Reservbuttar
- 23. Extra tapeter
- 24. Träningsfältet
- 25. Reklamskyltar, se upp för solreflexer
- 26. Nödnummer.

Läkare:

Ambulans:

Sjukvårdare på platsen:

Plats för telefon:

- 23. Resultatgivningssystem
- 23. Sittplatser med väderskydd för domare
- 23. Kommunikation Domare – Skjutledare

Ansvarig domare

Domare

Kommentarer:

A.5 Checklista – Fält och 3D

Datum:

Plats:

Tävling/Rond:

- 1. Säkerhet
- 2. Djurmål; Säkrade; Storlekar
- 3. Djurmål, vinkelrätt mot skjutriktningen
- 4. Storlek på poängringar
- 5. Skjutplats; synlighet
- 6. Målnummer - position
- 7. Skjutpålar och platser
- 8. Träningsfält
- 9. Träningsmål
- 10. Extra djurmål, lätt åtkomliga
- 11. Särskjutningsområde/mål
- 12. Samlingsområde
- 13. Poängsystem och resultattavlor
- 14. Kommunikationsutrustning
- 15. Mediastyrning och åskådare
- 16. Bankkontroll
- 17. Utrustningskontroll
- 18. Medicinsk personal, tillgänglighet i banan
- 19. Tillgång till vatten
- 20. Toaletter
- 21. Tävlingsjury
- 22. Domarexpedition
- 23. Reklam
- 24. Tävlingsnummer
- 25. Klädselregler
- 26. Nödtelefon.

Kommentarer:

Para-skytte

Ända från början av vårt regelverks nuvarande format, och även innan dess, deltog para-skyttar i våra tävlingar. Genom åren har antalet para-skyttar ökat både i WA-arrangemang och i arrangemang ordnade av organisationer för människor med funktionsnedsättningar. WA har numera inkluderat regler för para-skyttar i Bok 3, kapitel 21.

På nationell nivå har våra domare ibland hamnat i situationer med para-skyttar som inte är förutsedda i regelverket och vi vill därför försöka ge några rekommendationer, som grund för domarnas hantering av sådana ärenden.

Vem är para-skytt enligt reglerna?

Först och främst; vi förväntar oss inte att våra domare skall veta något om medicinska villkor eller diverse inskränkningar, men avsikten med reglerna är att öppna för tävlande i bågskytte med begränsningar och på särskilda villkor. Vanligt förnuft säger oss till exempel att begränsningen är relevant om skytten har svårt att skjuta stående, eller om skytten behöver hjälp med att lägga på pil eller om skytten behöver spännas fast på stolen.

Sedan 2012 har det blivit bättre samordning på utfärdandet av klassificeringskort för para-skyttar och dessa kort beskriver i detalj vilka hjälpmedel skytten får använda i tävling för att nå konkurrenskraftig nivå. Från 1 april 2014 gäller nya kriterier vilket innebär att tävlande med klassificering måste klassas om med de nya kriterierna. Domare behöver alltså få se att kortet är daterat efter november 2013.

Hur mycket plats på skjutlinjen behöver en para-skytt?

Det är viktigt att förstå att de 90 cm på skjutlinjen som anges är ett minimiavstånd. Avsikten är att hindra att skyttarna stöter till varandra vid skjutningen. En rullstol kräver minst 100 till 120 cm, men skyttens placering i stolen gör att det inte krävs ens 90 cm för att grensla skjutlinjen. Alltså, blir det utrymmesproblem kan det räcka med små justeringar, eftersom avståndet till paraskyttens överkropp är längre än till en stående skytt. En del arrangörer löser problemet genom att placera rullstolsburna nära ändarna av fältet. För att inte skapa konflikter är det bra att markera rullstolarnas plats med en kort linje vinkelrätt mot skjutlinjen, och sedan placera rullstolen mitt över den.

Man bör undvika att placera en stående skytt och två rullstolar på samma tavla. Däremot går det bra med två stående och en rullstol. Skyttar som använder en pall eller stol behöver inte mer utrymme än stående, eftersom reglerna för stolen begränsar den till 80 cm längs linjen och 60 cm i skjutriktningen.

Får para-skyttar stanna kvar på linjen när skjutningen är klar?

Grundad på procedurer som använts länge, till och med vid Olympiska Spel, är svaret ja. Nästa fråga blir då hur man gör med två skjutlag? Igen, det kan räcka med justeringar enligt förra stycket. Hur ska skjutledaren veta när den rullstolsburne är färdigskjuten? Vanligen gör man så att den sittande lägger bågen horisontellt tvärs över knäna, alternativt ställer den på marken vid sidan av stolen.

Får en skytt om det är nödvändigt ha en assistent på skjutlinjen som lägger på pil?

En assistent är tillåten bara om det framgår av klassificeringskortet att skytten är beroende av en assistent för att kunna skjuta med pil och båge. Assistenten skall ha samma klädsel som skytten. Förutsatt att hjälpen inte skapar oacceptabelt ljud som kan störa andra skyttar finns det inga skäl att neka sådan assistans. I praktiken är det en ganska långsam procedur och ger inte skytten någon fördel gentemot medtävlare. Vidare, WA tillåter numera information från lagledningen till skyttar på skjutlinjen, så misstanke om "coaching" är inte längre relevant för ett förbud mot medhjälpare. Det är särskilt viktigt för skyttar med nedsatt syn (VI). Det finns separata regler för (VI) i kapitel 21.

Markering och pildragning

Ibland dyker frågan upp om de andra skyttarna på butten (eller arrangören) skall ordna med protokollföring och pildragning etc. för paraskyttens räkning. Svaret på den frågan måste bli NEJ. Det måste vara paraskyttens ansvar, eller dennes lag som ser till att skytten får en agent (eller lagledare) som utför dessa uppgifter i skyttens ställe. Vid större evenemang är det viktigt att det finns en agent till varje paraskytt eftersom det skulle bli mycket fördröjningar om en agent måste gå från tavla till tavla för att dra pilar.

Dra strängen till stolen

Ibland ser man paraskyttar som drar strängen mot stolen (eller mot rullstolens hjul) och frågan inställer sig om det stödet är tillåtet. Vi kan alltid diskutera om det är en fördel eller inte, men organisationerna för paraskyttet driver inte frågan om förbud, eftersom det är näst intill omöjligt att bedöma situationen. Vi skall alltså inte bry oss om problemet. Men, hur är det med den som drar strängen till skyttens knä eller lår i sittande ställning. Eftersom man inte drar mot en fast punkt måste vi jämföra med en stående skytt som drar strängen mot bröstskyddet och alltså acceptera det.

Paraskyttar i lagtävling

Igen är det så att skytten, om det är nödvändigt, får stanna kvar på skjutlinjen. Eftersom denne inte korsar enmeterslinjen, när byter man skytt? Den anbefallda proceduren är att skytten höjer sin hand över huvudet efter att ha skjutit sina pilar som signal. Att lyfta bågen från liggande över knäna tar ungefär lika lång tid som att gå från enmeterslinjen till skjutlinjen, och lägg därtill att paraskytten behöver några extra delar av en sekund för att kontrollera att bytet blir rätt, så anses detta vara en rättvis metod. Observera att handen skall vara väl över huvudet, en del skyttar försöker nöja sig med avslutningen av släppet, men det är inte tillräckligt.

Regeln om att pilen inte får lämna kogret gäller även här.

Amputerade

En annan utmaning, relaterad till paraskyttet, har dykt upp på sistone när några armamputerade har utvecklat ett system för att fästa bågen till armstumpen, antingen med ett snäpplås eller med ett batteridrivet artificiellt finger. Problemet gentemot reglerna är att det ger en helt fast koppling mellan bågen och vad som kan anses vara båghanden, och regelboken säger att bågen inte får vara fixerad i handen. Skyttar får alltid använda en bågslinga, även om den är hårt åtdragen finns det ändå en viss flexibilitet, vilket inte är fallet ovan. Systemet kan utgöra en stor fördel gentemot andra skyttar, och

kan för närvarande inte accepteras inom WA-reglerna. Och observera att allt tävlingsbågskytte sedan 2009 sker under WA-regler. IWAS-tävlingen (World Wheelchair Games) använder WA-reglerna för materielen, även om en del andra WA-krav inte gäller.

Scopes

Våra allmänna regler om scopes måste också hanteras med visst förnuft. Våra regler för dessa är gjorda för media, och om det händer att paraskyttar inte kan böja huvudet tillräckligt långt ner för att använda scopet måste vi lämna lite frihet för skytten att använda det i enlighet med sina egna förutsättningar. Bylaws som godkändes inför kongressen 2013 skulle ha innehållit en regel som tillät skopet att vara i axelhöjd för stående eller sittande på pall. De som har ett scope fastsatt på rullstolen döljer inte ansiktet, och är alltså inte alls berörda av regeln. Vid alla större finalskjutningar används TV-skärmar på samma sätt som för annat bågskytte.

Stöd mot stolen?

En mycket vanlig fråga har handlat om tävlande som under skjutningen hänger mot rullstolens rygg- och sidostöd. Det skall finnas avstånd mellan armhålan och stödet, minst 110 mm, och under inga förhållanden får bådgarmen stödja mot någon del av stolen.

Skyttar som använder en pall (i skjutklass för stående) får inte stödja mot ryggstödet om det finns något sådant.

Internationellt har de olika organisationerna för funktionsnedsatta och en del idrotter samlats under paraplyet IPC (International Paralympic Committee), men bågskyttet har övertagits av WA som alltså fortsätter tävlandet på hög nivå där WA-domare kan tjänstgöra, som Paralympics, World Para Championships och Continental Para Championships etc.

Tidgivning under matchskytte

Från den 1 april 2018 har en paraskytt 30 sekunder för att skjuta en pil i matchskytte med alternerande skjutning.

En del skyttar har fysiska problem med att lägga på pilen på grund av förlust av en arm eller hand, eller på grund av bristande kontroll av handen eller fingrarna. Det gör att de har ont om tid för att också hinna skjuta pilen. Man har sett att flera skyttar har avsiktligt stressats av motståndare som skjutit mycket fort och därmed ytterligare reducerat den tillgängliga tiden för att lägga på pilen innan de 20 sekunderna börjar räknas ned.

Genom att ge alla paraskyttar 30 sekunder för att skjuta pilen har man eliminerat denna nackdel. De allra flesta skyttarna kommer att fortsätta i sin inövade skjutrytm och därför kommer en match med alternerande skjutning inte att ta längre tid än innan. Däremot kommer det att göra skjutningen mer rättvis för det lilla antal skyttar som tidigare haft en klar orättvisa emot sig.

Reglerna för paraskyttet har nu blivit en del av vår Bok 3, och därmed har en del ansvar (som tidigare åvilade klassificerarna) angående punkter att kontrollera överlämnats till våra domare. Vi rekommenderar dock starkt att våra domare söker sådan tjänstgöring. Dessa arrangemang skjuts ju enligt WA-regler och ger god domareträning. Vi bidrar också till att ge dessa tävlingar högre status.

Lista med WA Licenserade tavlor

Target Face Licensed manufacturers (WA website January 2024):
(<https://www.worldarchery.sport/about-us/sponsors>)

- Arrowhead Targetfaces
- Avalon Archery
- Decut
- Fivics Archery
- Geologic
- JVD Archery
- Kruger
- Maple Leaf Press
- Sanlida
- Youyi

SKJUTLEDAREN

Perspektiv på skjutledaren

Hur väl en tävling genomförs är direkt beroende av hur väl skjutledaren sköter sina uppgifter och förpliktelser. Den kan flyta jämnt och effektivt med bara enstaka korta avbrott för materielfel, pilstuds och liknande, eller den kan hackas upp av onödiga avbrott och fördröjningar som beror på skjutledarens bristande förberedelser. Tyvärr händer det senare ibland. Både arrangörer och skyttar förtjänar bättre än så. Det är en förhoppning att dessa riktlinjer och förslag ska bilda en standard för skjutledarens uppgifter och förpliktelser.

Skjutledarens uppgifter är många, bland annat (men inte endast) att sköta tidgivningen, ge skyttarna order att inta skjutlinjen, hantera högtalarsystemet och alla meddelanden den vägen (om ingen annan har fått den uppgiften delegerad), försäkra sig om att alla tävlande, funktionärer och åskådare följer säkerhetskraven, och hålla kontroll på publik, press och funktionärers uppträdande på banan. Skjutledaren måste samarbeta med mediafolket, tävlingsledningen, domarna och funktionärerna på fältet för att tävlingen ska flyta bra. För att det ska fungera på ett professionellt sätt har detta kapitel utvecklats som riktlinjer för den som antar utmaningen att tjänstgöra som skjutledare, och täcker de uppgifter och förpliktelser som skjutledaren har att iaktta från utnämningen till tävlingens slut.

Förberedelser före tävlingen

Förberedelserna börjar redan den dag skjutledaren utses. Det första en domare som fått skjutledaruppgiften måste göra är att:

- Börja ett samarbete med arrangören, ansvarige domaren och den tekniske delegaten för att skaffa sig all den information som behövs för genomförandet.
- Skaffa ett exemplar av tävlingsprogrammet och en skiss över tävlingsområdet.
- Från arrangören få reda på vem som skall vara medhjälpare till skjutledaren. Särskilt om det förekommer finalskjutningar är det nödvändigt med en kunnig medhjälpare, en person kan omöjligen kontrollera hela fältet under dagens tävlingsförhållanden.
- Ta reda på hur skjutledarens torn ser ut och är placerat
- Ta reda på hur tidgivningssystemet fungerar, och vilken reservutrustning som finns tillgänglig.
- Ta reda på om det kommer att finnas press, TV eller andra media närvarande och i så fall försäkra sig om att ansvarsfördelningen är klarlagd.
- Repetera och läsa in de regler och regeltolkningar som berör tävlingen. Lämpliga källor, förutom regelboken, är Judges' Newsletters, World Archery Information Bulletins, Domarehandboken och förstås tävlingens domare.
- Sammanställa den utrustning som behövs: skrivmateriel, formulär för tidgivningen, kalkylator, visselpipa, stoppur, kikare, regnkläder, regelbok mm som kan vara till nytta för skjutledaren och medhjälparen. Använd alltid ett formulär för tidgivningen. Annars är det omöjligt att följa tävlingens förlopp. Många erfarna skjutledare gör sina egna formulär, anpassade till den aktuella tävlingen, upplägget kan variera mellan olika tävlings tillfällen.

Vid ankomsten till tävlingsplatsen

- Ordna ett möte med mediafolket, tävlingsledningen, domarna, den tekniske delegaten och övriga funktionärer för att klargöra tävlingens uppläggning. Ta också tillfället i akt att inskräpa att under tävlingen är skjutledartornet FÖRBJUDET OMRÅDE för all personal, förutom i direkta nödfall. Klargör också hur kommunikation med skjutledaren ska fungera

när skyttarna är vid tavlorna. Det är viktigt att det fungerar smidigt så att skjutledaren och medhjälparen när skjutning pågår kan koncentrera sig på kontrollen över tävlingen.

- Ta reda på eventuella ändringar i dagsprogrammet som påverkar skjutledarens verksamhet, och handla därefter.
- Ta en tur runt tävlingsplatsen och se hur säkerheten fungerar, särskilt hur tillträdet till fältet är organiserat så att inte funktionärer och åskådare kan utsättas för fara när tävlingen pågår. Vid behov, diskutera ytterligare säkerhetsåtgärder med tävlingsledningen, liksom hur representanter för media ska hanteras.
- Kontrollera skjutledartornet och dess placering på fältet. Det måste stå så att skjutledaren och medhjälparen har fri sikt över hela fältet, åt båda hållen. Det kan stå i fältets mitt, 2-3 meter bakom skjutlinjen, eller i endera sidan. Det behöver vara stort nog för två personer och all kommunikationsutrustning och bör vara försett med ett tak med överhäng som sol- och regnskydd. Ett staket runt tornet på någon meters avstånd är bra för att hålla skyttar och åskådare borta.
- Försök få tillgång till tävlingsledarens och ansvarige domarens checklistor. Där kan man läsa ut deras ansvarsområden, och även om det inte är skjutledarens sak att göra deras jobb, är det du som ska ta ansvaret för genomförandet när tävlingen startar, och det är bra att kunna göra en snabb kontroll att rätt utrustning och funktionärerna finns på plats.
- Skaffa fram en lista på de tävlande och tävlande nationer i alfabetisk ordning. Den behöver inte vara detaljerad, det räcker med nationer och antalet tävlande från varje.
- Ordna så att du får tillfälle att öva med materielen, högtalarsystemet, tidtagnings-utrustningen och reservutrustningen. Tänk igenom hur du kan gå över till reservförfarande vid problem med den ordinarie materielen. Den tid du lägger här ger dig säkerhet i din ledning av tävlingen och du kan lättare och snabbare lösa eventuella problem. Även din medhjälpare måste kunna hantera utrustningen och behöver också träna på det.

Ta tidtagningsutrustningen som exempel. Den brukar styras av en touchskärm, en del funktioner fordrar flera tryckningar efter varandra. Gör det alltför snabbt, så hinner systemet inte med, och du kan få allehanda konstiga reaktioner, klockor som stannar, fel ljussignal osv. Du måste ta tillfället i akt att lära känna anläggningens egenheter.

- Kontrollera att skjutsignaler och tidgivning syns och hörs över hela fältet, synligt både för vänster- och högerskyttar. Kontrollera att högtalarna hörs över hela området.

Manuskript, exempel: May I have your attention please. The Judges are ready to proceed with equipment control. The athletes and team managers from Albania, Azerbaijan and Belarus please proceed to the Judges' tent to the left of the shooting line.

Will the Czech Republic and People's Republic of China please stand by, you will be called next.

Under tävlingen

- Använd den officiella träningen till att öva med utrustningen. Gör också manuskript för de annonseringar du ska göra över högtalarsystemet. Se till att få kopior av alla handlingar som rör tävlingen från och med denna tidpunkt.
- Samarbeta med den ansvarige domaren och funktionärerna för att hitta eventuella brister på fältet, och lösa sådana problem.
- Kom till tävlingsplatsen minst en halvtimme före start så att du kan göra en sista kontroll av fältet och utrustningen. Ta kontakt med ansvarige domaren före varje moment i tävlingen.

- Även om du har domarebehörighet (och det ska du ju ha som skjutledare) har du inte den rollen nu, och du ska inte bära domarens kännetecken (väst, tröja etc.).
- Om du ska använda högtalarsystemet, måste du vara förberedd på vad du ska säga, förutom i rena nödfall. Det är bra att ha färdiga manuskript för hur du ska hantera materielfel, studsar, genomskjutningar mm. Det förekommer också många meddelanden som ska gå ut till deltagarna dagligen, som transporttider, lunchraster, schemaändringar, en del flera gånger beroende på hur viktigt det är. Tala tydligt och inte för fort, både inomhus och utomhus kan det bli störande ekon som totalt fördärvar förståelsen om det går för fort. Tänk på att många som lyssnar har en begränsad förståelse för språket du försöker kommunicera på. Försök lyssna på hur dina annonseringar låter och anpassa din hastighet till akustik och eko. Tala alltid med bestämd men vänlig och tydlig röst.

Manuskript, exempel: Team managers may I have your attention please. The COJ has requested that you gather at the rear of the DOS stand immediately to discuss a possible change in this afternoon's agenda.

- Ge skyttarna hjälp med nerräkning före start och när pausen ska sluta. Meddela 10 minuter före, fem minuter före och en minut före start.

Manuskript, exempel: Good morning/afternoon ladies and gentlemen. Welcome to the (name of event). The competition will begin in 15 minutes.

The competition will begin in 10 minutes.

The competition will begin in 5 minutes.

The competition will begin in 1 minute.

Will the Judges please take their positions on the field.

- Meddela före markeringen efter förmiddagens sista serie hur lång lunchrasten blir och exakt klockslag för tävlingsstarten efter rasten. Är det en tvådagarsstävling gör du motsvarande efter sista tävlingsserien för dagen och meddelar nästa dags starttid innan du avslutar dagens tävlingspass. Du kan också inbjuda mediafolket till att ta bilder vid tavlorna.

One moment please. That concludes the competition for this morning. We will now break for lunch and restart the competition at 1300 hours (always use military time). Those accredited photographers who wish to take photographs down at the targets are invited to do so. The official time is 1143 hours.

One moment please. That concludes the competition for today. The field of play is now closed until tomorrow. We will continue the competition at 0900 hours. Those accredited photographers who wish to take photographs down at the targets are invited to do so.

- Använd alltid tidsangivelser med military style.

Manuskript, exempel: That concludes your 1/16th elimination competition. As soon as the judges determine whether we will have any shoot offs for ties, the field will be reconfigured for the 1/8 elimination round. Please be prepared to get underway on a 2-minute warning.

Ladies and gentlemen, we are ready for our first individual bronze medal match. This will be the Compound Division between the athletes from Italy and the Russian Republic. Will those athletes and the Judge controlling the match proceed to the shooting line for introduction.

- Se till så att ljudsignalerna kommer konsekvent, skyttarna vänjer sig vid en tävlingsrytm och varje avvikelse uppfattas som en störning. De flesta föredrar att skjutningen går snabbt utan onödiga väntetider på att få inta skjutlinjen. Försök undvika varje form av förseningar och avbrott. Varje tävling har sin egen rytm eller flöde. Och den bestäms till stor del av skjutledaren. Det är viktigt att denne inte stör och avbryter flödet i onödan eller godtyckligt. Det är också viktigt att alla ljudsignaler kommer konsekvent. Då vänjer sig skyttarna vid tävlingsrytmen och anpassar sig efter den.

Självfallet måste det bli avbrott i rytmen för materielfel, studsar och annat som föreskrivs i reglerna och som inte beror på skjutledaren. Men om det går att bibehålla rytmen så kommer det att uppskattas av skyttarna. När det gäller om rytmen ska vara snabb eller långsam så tycks de flesta skyttarna föredra en ganska snabb och konsekvent rytm. Till varje pris, undvik avbrott. Och tala alltid om hur nästa moment i schemat kommer att genomföras.

Naturligtvis måste det bli avbrott i rytmen för materielfel, studsar och genomskjutningar. När samtliga skyttar har lämnat skjutlinjen skall skjutledaren då omgående meddela vad som har hänt och vad som skall göras. Undantaget är en direkt nödsituation, som en butt som blåser omkull eller om det är risk för personskador. I sådana fall skall skjutningen omedelbart avbrytas genom att skjutledaren ger minst 5 korta och snabba ljudsignaler. I alla sådana fall måste domare på platsen meddela skjutledaren vad som hänt och hur lång tid det kan ta att ordna upp problemet.

Var uppmärksam, när skyttarna följer tävlingens rytm är det lätt att någon uppfattar den första signalen i nödstoppet som att det är dags att gå fram till tavlorna för markering.

Manuskript, exempel: One moment please. There will be a brief pause in the competition because of an equipment failure on target # 23. The athlete has 2 arrows to shoot.

One moment please. There will be a brief pause in the competition because of a bounce out on target # 6. Will the judge and the athlete involved proceed to the target.

One moment please. There will be a brief pause in the competition because a target face has become unsecured from the buttress on target # 52. Will the judge and all athletes who have arrows to score on that target proceed to the target.

Ladies and gentlemen, we have had to interrupt the shooting because a spectator has wandered onto the west side of the field. Please step back behind the waiting line. We will continue with the competition as soon as the Judges secure the field. There are 71 seconds left on the clock.

Exemplen är avsedda att illustrera hur en skicklig skjutledare kan kommunicera lugnt och koncist. Var och en kan anamma exemplen och anpassa dem till sin egen personlighet och sätt att tala. Det är inte på något sätt avsett att vara heltäckande för att användas i alla situationer du kan råka i som skjutledare. Avsikten är att visa på en form av kommunikation som är lugn och lugnande och samtidigt auktoritativ i en inte ovanlig situation som kan hända inträffa en dags skjutning.

Det är domarens sak att hålla kontroll på skyttarnas uppträdande, inte skjutledarens, men skjutledaren har den bästa uppsikten över skjutlinjen och kan hjälpa domaren vid problem som denne inte uppfattar. Ibland får skjutledaren ta emot klagomål på någon skytts uppträdande från lagledare eller andra skyttar. Hänvisa alltid sådana ärenden till domaren, det är hans uppgift att sköta sådant. Ett undantag kan förstås vara om skjutledaren och domaren är samma person, vilket kan förekomma på lokala arrangemang. Placeringen av skjutledartornet är ju sådan att utsikten är den allra bästa man kan få, och man ser lätt saker som domaren missar. Ibland får en skjutledare ta emot klagomål på en skytt eller domare. Skjutledaren skall inte försöka ordna upp ärendet omgående utan skall skicka det vidare till domaren som är den som skall hantera sådana ärenden.

Om det är mycket kort tid kvar, 10 sekunder eller mindre, när siste skytten lämnar linjen, är det bäst att låta tiden löpa ut. Det är kort nog för att det inte ska uppfattas som en longör. Annars är det rätt att avbryta klockan direkt när skjutlinjen är tom, så att tävlingen flyter på bästa sätt. Detta förutsatt att domare inte har gjort skjutledaren uppmärksam på att det finns någon skytt som har pilar kvar att skjuta.

Om funktionsnedsatta skyttar deltar är det vanligt att man alltid låter tiden löpa ut, eftersom det kan vara svårt att avgöra om det finns skyttar kvar på linjen som inte är klara, de kan vara dolda bakom någon av de rullstolsburna eller stående funktionsnedsatta, som ju får stanna kvar på linjen.

Skjutledaren måste koncentrera sig på sin uppgift och ska inte ägna sig åt fotografering eller pilobservationer med kikare under tävlingen.

Det är också viktigt att skjutledaren och medhjälparen kontrollerar tavellinjen så att det inte sitter pilar kvar i tavlorna och att alla skyttar och funktionärer har lämnat tavlorna innan signal ges för skyttarna att på nytt inta skjutlinjen.